

Vattentjänstplan

**Antagen av kommunfullmäktige
16 december 2024**

NORRTÄLJE
KOMMUN

Ordlista och begreppsförklaring

Allmänna vattentjänster	Allmänna tjänster för vatten, spillvatten och dagvatten.
Allmän VA-anläggning	NVAAs tjänster för vatten, spillvatten och dagvatten.
Avloppsvatten	Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten (från detaljplanlagt område) samt dräneringsvatten.
Brukningsavgift	En periodisk avgift som ska täcka drift och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar och andra kostnader som inte täcks av en anläggningsavgift.
Dagvatten	Vatten som tillfälligt avrinner från markytan eller från annan konstruktion, till exempel regnvatten, smältvatten, spolvatten eller framträngande grundvatten.
Detaljplan	Plan genom vilken kommunen kan reglera mark- och vattenanvändning i ett område.
Dricksvatten	Rent vatten som kan drickas direkt från kranen och användas i hushållet.
Enskilt VA	Anläggningar eller annan anordning för vattenförsörjning och avlopp utanför den allmänna VA-anläggningen. Enskilda VA-anläggningar kan finnas för en enskild fastighet, för flera fastigheter tillsammans eller för en förening.
LAV	Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.
NVAA	Norrtälje Vatten och Avfall AB.
Sammanhängande bebyggelse	Definitionen i vattentjänstplanen är områden där antalet hushåll (åretruntbostäder och/eller fritidshus) är 20 och därutöver och som är belägna utanför beslutade verksamhetsområden för allmänt VA.
Skyfall	Innebär att det faller mycket regn på kort tid. Definitionen enligt SMHI är minst 50 millimeter per timme eller minst 1 millimeter per minut.
Spillvatten	Vatten från hushållsavlopp, WC samt bad, dusch, disk och tvätt.
Tillskottsvatten	Dagvatten, grundvatten och dräneringsvatten som felaktigt kommer in i spillvattenledningarna.
VA	Vatten och avlopp.
VA-huvudman	Är den som äger VA-anläggningen. I VA-huvudmannens uppdrag ingår bland annat att ansvara för drift, underhåll och förnyelse. I Norrtälje kommun är Norrtälje Vatten och Avfall AB (NVAA) huvudman för den allmänna VA-anläggningen.
VA-taxa	Anger den enskilde abonnentens VA-avgifter och består av anläggningsavgifter och bruksavgifter.
Verksamhetsområde	Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.

Innehåll

Inledning	1
Process	1
Ansvar, genomförande, förvaltning och aktualisering	2
Lagstiftning som påverkar vattentjänstplanen	3
Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster	3
Plan- och bygglag (2010:900)	3
Miljöbalk (1998:808)	3
Planeringsförutsättningar	4
Mål och budget	4
Översiktsplan	4
Detaljplaner och exploateringar	4
Regional vattenförsörjningsplan	5
Den allmänna VA-anläggningen	6
Dricksvatten	7
Spillvatten	8
Dagvatten	8
Skyfallspåverkan på den allmänna VA-anläggningen	9
Bedömning av behov av allmänna vattentjänster	10
Metod för bedömning	10
Kategorier av områden	12
VA-utbyggnadsområden	14
Pågående VA-utbyggnadsområden	14
Planerade VA-utbyggnadsområden	14
VA-försörjning i väntan på allmänt VA	15
VA-utredningsområden	16
Avgifter för allmänna vattentjänster	17
VA-kollektivets ekonomiska situation	17
VA-kollektivets framtida ekonomiska situation	17
Undersökning om betydande miljöpåverkan	19
Bilaga 1. Planerade VA-utbyggnadsområden	20
Spillersboda	20
Finnby (Rimbo)	21
Backtorp	22
Nysättra by	23
Bilaga 2. VA-utredningsområden	24
Frihamra, Kilen	24
Grisslehamn/Byholma	25
Malstaby	26
Mora Norra	27

Mörtsunda.....	28
Sässön/Långgarn	29
Bilaga 3. Åtgärdsförslag för att säkerställa den allmänna VA-anläggningens funktion vid skyfall	30
Allmänna åtgärder	30
Åtgärder i dricksvattenanläggningen	30
Åtgärder i dagvattenanläggningen	31
Åtgärder i spillvattenanläggningen	31
Bilaga 4. Strategisk miljöbedömning	33
Omfattas vattentjänstplanen av reglerna om miljöbedömning?	33
Kan vattentjänstplanens genomförande ge upphov till betydande miljöpåverkan?	34
Bilaga 5. Miljökonsekvensbeskrivning	

Inledning

Syftet med vattentjänstplanen är att visa kommunens långsiktiga planering för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster. Planen ska även visa prioriteringen mellan olika områdens behov av allmänna vattentjänster. Ytterligare syfte med vattentjänstplanen är att öka allmänhetens insyn i planeringen av hur behovet av allmänna vattentjänster i kommunen ska tillgodoses samt att redogöra för åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna anläggningen ska fungera vid skyfall. Planen vänder sig till kommunens invånare, företag, beslutsfattare och myndigheter.

Det har tidigare inte funnits något lagkrav på vattentjänstplan, men enligt en ändring i Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 2023-01-01 ska varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan (6 b § LAV). Allmänna vattentjänsterna är försörjning av dricksvatten och bortförande av dagvatten och spillvatten. De två sistnämnda kallas i allmänhet för avlopp. Dagvatten är det regnvatten som hamnar på hårdgjorda ytor och hus, och som måste ledas bort för att det inte ska orsaka skador. Spillvatten är det som spolas ner i toaletten eller sköljs ut från duschen, tvättmaskinen och köket.

Vattentjänstplanen är i Norrtälje kommun en del av kommunens VA-plan. VA-planen är ett verktyg för hållbar planering av VA-försörjningen i hela kommunen, både inom och utom nuvarande VA-verksamhetsområde. Planen ska säkerställa en god hälsa och miljö för kommunens invånare och bidra till att vattenförekomsterna i kommunen uppnår god ekologisk och kemisk status. VA-planen i Norrtälje kommun består av delplaner och underlag.

VA-plan

Plan för VA-försörjning i hela kommunen (*Kommunfullmäktige*)

VA-översikt

Nuläge, förutsättningar och behov från 2019

VA-policy

Strategiska vägval, riktlinjer och ställningstaganden (*Kommunfullmäktige*)

Vattentjänstplan

Beskriver vilka nya områden som har behov av allmänna vattentjänster (*Kommunfullmäktige*)

Plan för den allmänna VA-anläggningen

Beskriver den befintliga allmänna VA-anläggningen samt vilka åtgärder som krävs för nuvarande och framtida anläggning (*Norrtälje Vatten och Avfall*)

Bedömningsmodell för områden med enskilt vatten och avlopp inom sammanhängande bebyggelse i Norrtälje kommun

Modell för bedömning av förutsättningarna för enskild VA-försörjning (*Bygg- och miljönämnden*)

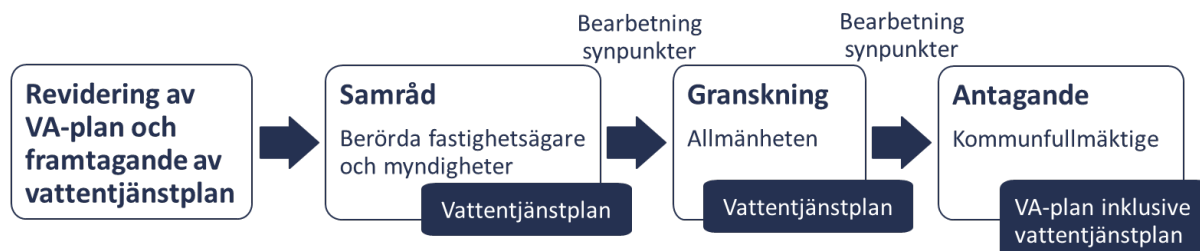
De delplaner och underlag som tillsammans utgör Norrtäljes VA-plan. Beslutande instans för delplanerna anges inom parentes.

Process

En uppdaterad VA-plan ska antas av kommunfullmäktige under 2024. Under 2023-2024 har det pågått parallella arbeten med VA-planens delplaner. Eftersom vattentjänstplanen i enlighet med ändringen i LAV ska samrådas och ställas ut för granskning genomförs detta innan VA-planen antas.

Vattentjänstplanen var ute på samråd under vårvintern 2024, då fick berörda fastighetsägare och myndigheter tycka till om planen. Utifrån de synpunkter som inkom under samrådstiden bearbetades planen och en samrådsredogörelse skrevs. Under sommaren 2024 ställdes den nya versionen ut för granskning. Då fanns det ytterligare ett tillfälle att tycka till om vattentjänstplanen. Utifrån de synpunkter som inkom under granskningstiden genomfördes mindre ändringar i planen och en granskningsutlåtande skrevs. Det sista steget är beslut om antagande i kommunfullmäktige.

Parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen har det även utretts om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Då det bedömdes att den aktuella planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan genomfördes en strategisk miljöbedömning, detta förklaras i kapitlet Undersökning om betydande miljöpåverkan. Miljökonsekvensbeskrivning finns i bilaga 5.

Processen för framtagande av VA-plan och vattentjänstplan. Det är inte hela VA-planen som omfattas av processen med samråd och granskning utan bara vattentjänstplanen.

Ansvar, genomförande, förvaltning och aktualisering

Arbetet med VA-planering är ett kommunövergripande arbete där kommunstyrelsen (kommunstyrelsekontoret), Bygg- och miljönämnden (samhällsbyggnadskontoret) samt Norrtälje Vatten och Avfall AB (NVAA) deltar.

- **Kommunstyrelsen** ansvarar för framtagande av VA-plan och vattentjänstplan, samt för att följa upp de åtgärder som tas upp i VA-planen och vattentjänstplanen.
- **NVAA** har som kommunens VA-huvudman ansvar för den allmänna VA-anläggningen samt för VA-utbyggnadsområden.
- **Bygg- och miljönämnden** ansvarar för den bedömningsmodell som är grunden för att bedöma behov av allmänna vattentjänster i områden med sammanhängande bebyggelse.
- **Kommunfullmäktige** ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster, enligt 6 a § tredje stycket Lag om allmänna vattentjänster. Avsikten är att aktualisering sker i samband med ny mandatperiod.

Förvaltning av Vattentjänstplanen

Förvaltningen av Vattentjänstplanen sker kontinuerligt med hjälp av tjänstemännens inom både kommunen och NVAA. En gemensam projektgrupp för VA-planering finns som utgörs av representanter från berörda förvaltningar och syftar bland annat till att följa upp genomförandet av planens åtgärder, bidra till att effektivisera och samordna arbetet med planen, hantera strategiska frågor för att tydliggöra långsiktig helhetssyn för kommunens VA-arbete. Ett forum, VA-samråd, finns för det dagliga arbetet för bedömning av inkomna ärenden.

Den enskildes ansvar

Alla invånare i Sverige ska följa Miljöbalkens regler avseende utsläpp av avloppsvatten. Fastighetsägare som har enskilt avlopp är ansvariga för att den enskilda anläggningen uppfyller gällande lagkrav. Inom kommunens verksamhetsområden för avlopp är det NVAA som är ansvarig för att de allmänna avloppsanläggningarna uppfyller gällande lagkrav. Alla abonnenter inom VA-kollektivet är skyldiga att följa ABVA (allmänna bestämmelser) samt för att betala avgifter för vatten- och avloppsförsörjningen enligt VA-taxan. Utanför verksamhetsområdet för vatten och avlopp har kommunen ingen skyldighet att förse fastigheter med vatten och avlopp så länge det inte finns ett behov enligt LAV.

Lagstiftning som påverkar vattentjänstplanen

Några av de viktigaste kraven som styr vatten- och avloppsförsörjning och VA-planering finns i Lag om allmänna vattentjänster (LAV), Plan och bygglag (PBL) samt Miljöbalken (MB). Andra förutsättningar för VA-planering finns i Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Där finns beskrivningar av det som myndigheter och kommuner behöver göra för att nå miljökvalitetsnormerna för sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten.

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster regleras av 6 § LAV där det står att kommunen har en skyldighet att ordna vattentjänster, om det behövs för skyddet av människors hälsa och miljö, och om det behöver ordnas i ett större sammanhang. I förarbetena till LAV och tidigare VA-lagstiftning nämns 20–30 fastigheter som ett riktvärde för vad som kan anses utgöra ett större sammanhang. Det kan även vara något färre om det finns hälso- eller miljöskäl.

I juni 2022 beslutade riksdagen om förändringar i LAV som handlade om kravet om att alla kommuner ska ha en vattentjänstplan samt processen kring det, men även ett tillägg till 6 § LAV. Tillägget är att vid bedömningen av behovet av vattenförsörjning eller avlopp ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

En enskild anläggning är en va-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän va-anläggning. För redan inrättade allmänna verksamhetsområden har behovet av allmänna vattentjänster redan prövats av kommunen. Behovsbedömningen som ska göras enligt tillägget till 6 § LAV är inte avsett att inskränka kommunens ansvar enligt LAV men kan möjliggöra en mer flexibel bedömning. Kommunen bedömer att ändringen inte avser att förenkla möjligheten att exploatera utanför verksamhetsområde för VA.

Plan- och bygglag (2010:900)

Plan- och bygglagen, PBL (Lag 2010:900) innehåller ett antal bestämmelser för planläggning av mark, vatten och byggande. En av bestämmelserna i PBL är att kommunen ska upprätta en översiktsplan, som ska redovisa hur kommunen planerar att använda mark- och vattenområden inom hela kommunen. Översiktsplanen är ett övergripande dokument som inte är juridiskt bindande.

PBL reglerar även detaljplaner som är juridiskt bindande och som syftar till att göra avvägningar mellan olika intressen och ta ställning till hur ett område ska användas. I processen att ta fram en detaljplan prövas vad marken är lämplig till, och det kan exempelvis handla om möjligheten att anordna vatten och avlopp på ett tillfredsställande sätt. PBL reglerar även bygglov och förhandsbesked, där en förutsättning är att det går att lösa vatten och avlopp på ett tillfredsställande sätt.

Miljöbalk (1998:808)

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Lagen anger att avloppsvatten ska renas och tas om hand så att inte olägenheter för människors hälsa eller miljön uppstår. Resurshushållning är också en viktig princip i miljöbalken, vilket bland annat innefattar kretslopp av näringsämnen från avlopp. Miljöbalken reglerar till exempel tillstånd för vattenverksamhet och inrättande av vattenskyddsområden.

Planeringsförutsättningar

I detta kapitel sammanfattas förutsättningar för Norrtälje kommuns VA-planering samt vattentjänstplan.

Mål och budget

Mål och budget för 2024–2026 är beslutad av kommunfullmäktige och innehåller sju målområden:

- 1 Norrtälje ska ha en sund och hållbar ekonomi i balans
- 2 Norrtälje ska vara en landsbygdsvänlig och serviceinriktad kommun – som sätter invånaren först
- 3 Norrtälje ska vara en trygg kommun – både i vardag och kris
- 4 Norrtälje ska vara en kunskapsinriktad skolkommun – där barn och unga rustas väl för framtiden och ges möjlighet att nå sin fulla potential
- 5 Norrtälje ska förvaltas och utvecklas på ett miljö- och klimatomfattigt hållbart sätt
- 6 Norrtälje ska vara en företagsvänlig kommun där människor och entreprenörskap utvecklas
- 7 Norrtälje ska vara en inkluderande kommun – som främjar människors egenmakt, livskvalitet och egenförsörjning

Inom ramen för kommunfullmäktiges målområden finns inriktningsmål för respektive verksamhet.

De inriktningsmål som bedöms påverka VA-planeringen är:

- Målområde 1. Inriktningsmål:
 - 1.1 En ekonomi i balans
- Målområde 2. Inriktningsmål:
 - 2.2 Ta vara på digitaliseringens möjligheter i kontakten med invånare och företag
 - 2.4 Säkerställa att landsbygd - och skärgårdsperspektivet belyses vid kommunala beslut
- Målområde 3. Inriktningsmål:
 - 3.3 Säkerställa en god kommunal servicenivå även vid störningar och kriser
- Målområde 5. Inriktningsmål:
 - 5.2 Genom ny teknik möjliggöra för energi, material och näringsämnen att ingå i kretslopp
 - 5.3 Minimera risken för översvämningar vid skyfall
- Målområde 6. Inriktningsmål
 - 6.3 Utveckla Norrtälje som besökskommun och aktivt skapa förutsättningar för ytterligare utveckling av landsbygds- och skärgårdsturismen; Möjliggörandet av småskaliga avloppsanläggningar, där man också tar hänsyn till skärgårdens specifika förutsättningar.

Översiktsplan

En viktig utgångspunkt för vattentjänstplanen är kommunens översiktsplan, som vägleder beslut om mark- och vattenanvändning. I Norrtälje kommun är en ny översiktsplan under framtagande. Översiktsplanen har varit ute på samråd under våren 2023 och arbetet med vattentjänstplan har samordnats med arbetet med översiktsplan, då båda är strategiska dokument som påverkar kommunens framtida utveckling.

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och som ett strategiskt vägvisande dokument för att nå en hållbar utveckling. Planen samordnar olika intressen och underlättar kommunens planering och utbyggnad av infrastruktur, service och bostäder. Översiktsplanen ska vara vägledande för beslut i detaljplan- och bygglovsfrågor men är inte juridiskt bindande.

Detaljplaner och exploatering

I en detaljplan bestäms hur mark och vatten inom ett område ska användas och det som bestäms är juridiskt bindande. I detaljplanen ska det framgå vad som är allmänna platser, kvartersmark och vattenområden. Allmänna platser är oftast gator, torg och parker. Detaljplanen reglerar hur de allmänna platserna ska användas och utformas. Kvartersmark är mark som kan användas för exempelvis bostäder, handel, industri och kontor. Detaljplanen ska även ange vem som är huvudman inom planområdet. Huvudmannaskapet kan vara kommunalt, enskilt eller statligt, och innebär att den som är huvudman är ansvarig för att bygga ut och förvalta de allmänna platserna. Det kan även vara

delat huvudmannaskap, till exempel kan kommunen vara huvudman för VA, och för allmän plats kan det vara enskilt huvudmannaskap.

Norrtälje är en expansiv kommun med många pågående och gällande detaljplaner. Det pågår ett arbete med att ta fram en aktuell prioriteringslista för kommunens detaljplaner. Information om pågående detaljplaner finns på Norrtälje kommuns hemsida¹. I arbetet med detaljplaner undersöks om det ska vara enskilt eller allmänt huvudmannaskap för VA inom planområde. En förutsättning för att en detaljplan ska kunna beslutas är att det finns långsiktigt hållbara VA-lösningar. Ändringen i LAV som beskrevs i kapitlet Lagstiftning som påverkar vattentjänstplanen innebär ingen inskränkning av kommunens ansvar enligt LAV och för detaljplaner där enskilda anläggningar med enskilt huvudmannaskap föreslås behöver dessa förutsättningar noggrant utredas.

Detaljplaner där kommunen ska vara huvudman för VA ställer också krav på att det finns kapacitet i den befintliga VA-anläggningen. För att möjliggöra anslutning av nya områden till VA-verksamhetsområden är oftast kapacitetshöjande åtgärder i VA-anläggningen nödvändiga. I till exempel Norrtälje tätort behövs både åtgärder i ledningsnätet och utbyggnad av Lindholmens avloppsreningsverk för att Norrtälje tätort ska kunna fortsätta utvecklas. Liknande behov finns i flera av kommunens tätorter.

Tillkommande bebyggelse inom, eller i anslutning till befintligt allmänt VA-verksamhetsområde ställer inte bara krav på kapacitet i aktuellt vatten- och avloppsreningsverk, utan också på ledningsnätets kapacitet och status. Därför är det av största vikt att investeringar och reinvesteringar i den allmänna VA-anläggningen prioriteras i hela kommunen, och specifikt i de områden där exploatering förväntas.

Regional vattenförsörjningsplan

Den regionala vattenförsörjningsplanen är en av planeringsförutsättningarna och är en gemensam strategi för vattenförsörjningen i hela Stockholmsregionen. Planen är en del av den regionala utvecklingsplaneringen och ett viktigt komplement till RUF 2050. Den ställer krav på kommunerna att ha en aktuell och fungerande nödvattenplan, informera om hur och varför privata och offentliga aktörer kan minska sin vattenförbrukning, ta fram långsiktiga förnyelseplaner för dricksvattenledningar och säkerställa att prioriterade vattenresurser omfattas av vattenskyddsområden. Norrvatten har tagit fram Riktlinjer för hållbar vattenförbrukning, som kommunen antog 2020.

¹ <https://www.norrtalje.se/info/bygga-bo-miljo/norrtalje-vaxer/samhallsplanering/detaljplanering/pagaende-detaljplaner/>

Den allmänna VA-anläggningen

I detta kapitel finns en kort sammanfattning över hur den allmänna VA-anläggningen ser ut idag samt vilka större investeringar som behövs för att behålla samt utöka kapaciteten. En utförligare beskrivning av anläggningen finns i Plan för den allmänna VA-anläggningen, som är en delplan till kommunens VA-plan. I Plan för den allmänna VA-anläggningen finns även en lista över ortsspecifika behov.

Norrtälje kommun är en ytmässigt stor kommun och NVAA har ett flertal vattenverk och avloppsreningsverk. En stor del av den befintliga anläggningen byggdes på 60- och 70-talet och det finns nu ett stort behov av att förnya gamla anläggningar samt att öka deras kapacitet.

Det finns verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten främst i områden med tät bebyggelse i och kring tätorterna. I de flesta större orterna finns det verksamhetsområde för dagvatten. På grund av inflyttningen av nya kommuninvånare och valet att bosätta sig permanent i fritidshusområden, så kallade omvandlingsområden, har det skett en omfattande utbyggnad av allmän vatten- och spillvattenförsörjning.

2023-12-13

Skala: 1:300000

VA-verksamhetsområden

Karta över befintliga VA-verksamhetsområden i Norrtälje kommun. Kartan visar inte vilka vattentjänster som verksamhetsområdet avser (dricksvatten, spillvatten eller dagvatten). Detaljerad information om detta finns i kommunens webbkarta.

Med anledning av kommunens geografiska förutsättningar finns det långa ledningsnät i kommunen. Ledningsnätet består av dricksvattenledningar, spillvattenledningar och dagvattenledningar. Totalt är ledningsnätet drygt 1300 kilometer. Precis som med vatten- och avloppsreningsverken är många ledningar gamla och har ett stort underhålls- och förnyelsebehov.

Ett stort problem är tillskottsvatten som bland annat kan vara markvatten som läcker in i ledningar, pumpsumpar och brunnar. Tillskottsvatten kan även bero på felkopplingar. Eftersom tillskottsvatten innebär en ökad risk för bräddning, källaröversvämning och sämre rening i avloppsreningsverken sker ett kontinuerligt arbete för att minska mängden tillskottsvatten. NVAA:s prognos för 2024 är att 1 % av befintliga ledningar kommer att förnyas. Målsättningen framåt är att takten ska vara 1 % per år.

Dricksvatten

Cirka 78 % av allt dricksvatten som NVAA levererar till kommunens VA-abonnenter kommer från Norrvatten. Norrvatten är ett kommunalförbund som producerar och distribuerar dricksvatten från Mälaren till sina 14 medlemskommuner. Distributionsområdet för Norrvatten är Norrtälje stad, Svanberga, Rimbo, Bergshamra, Nysätra, Rånäs, Rådmansö samt närliggande öar. Norrvatten har även huvudvattenledningar och tryckstegring i Norrtälje kommun för den ordinarie försörjningen. Utöver distributionen från Norrvatten har NVAA tio dricksvattenverk i kommunen som förser resterande VA-abonnenter med dricksvatten.

I de norra delarna av kommunen är det problem med grundvattentillgång, vilket leder till kapacitetsbrist. I dagsläget förses Grisslehamn delvis med vatten från ett temporärt avsaltningsverk som renar havsvatten.

Grundvattenverket i Herräng har kapacitetsproblem samt problem med kvaliteten på råvattnet. Utredningar pågår om framtida vattenförsörjning i kommunens norra delar. I kommunens södra del har Blidö vattenverk kapacitetsproblem samt problem med kvaliteten på råvattnet.

Dricksvattenledningsnätet är till viss del byggt på 60- och 70-talet och börjar bli gammalt. Det pågår även en förtätning inom och runt omkring verksamhetsområdena, vilket medför att det finns ett behov av att förnya delar av ledningsnätet.

För att skydda dricksvattentillgångarna inom hela kommunen finns 21 vattenskyddsområden inom kommunens ansvar och 16 privata. Det pågår revidering av två vattenskyddsområden, med nya gränsdragningar och nya skyddsföreskrifter. Det pågår även arbete med att upprätta ett nytt vattenskyddsområde. Vidare har kommunen ett ansvar att förnya och ta fram nya vattenskyddsområden enligt den regionala vattenförsörjningsplanen.

Vattenbesparing

NVAA har ansvaret för att informera om möjligheter att spara på vattnet, vilket görs via hemsida och i utskick till abonnenter. När det krävs extra åtgärder för vattenbesparande åtgärder, exempelvis bevattningsförbud, vid händelse av långvarig torka, som det till exempel var sommaren 2018, görs ytterligare insatser för att uppmärksamma allmänheten.

Reservvatten

Stora delar av Norrtälje har ett sammankopplat dricksvattennät med möjlighet till att få reservvatten från Norrvatten, som har grundvattenverk på Lohäradsåsen. Dessa behövs i de fall då ordinarie leverans med produktion från Görvälverket inte kan upprätthållas fullt ut. Även i Rimbo finns reservvatten att tillgå. För de norra delarna håller kommunen på att ta fram långsiktiga lösningar, inte bara för normal kapacitet utan även för reservvatten.

Nödvatten

Kommunen har i dagsläget tillgång till visst material för att kunna sörja för Nödvatten till kommuninvånarna. Arbeta pågår med att ta fram en Nödvattenplan med riktlinjer och stöd för utformningen av nödvatten och den kommer att beslutas av kommunfullmäktige hösten 2024. Arbetet pågår därmed med hur möjligheterna för att tillgodose nödvatten till invånare i händelse av kris. Kommunen kommer att starta upp regelbundna storskaliga övningar för att hela samhället ska vara

förberedda vid händelse av kris, för att tjänstemän och kommuninvånare ska känna sig trygga med hur lösningarna med att inte ha vatten i kranen längre, utan hur det fungerar med att hämta vatten från utplacerade tankar i samhället.

Spillvatten

Det finns 17 avloppsreningsverk i kommunen och kapaciteten i dessa har inte ökat i samma takt som befolkningsökningen. För att öka kapaciteten kommer det att krävas stora investeringar i flera av avloppsreningsverken de kommande åren.

Ett aktuellt projekt som syftar till att öka kapaciteten att ta hand om spillvatten är utbyggnation av avloppsreningsverket i Norrtälje stad, Lindholmen. Det är kommunens största reningsverk. Det nya tillståndet omfattar 50 000 personekvivalenter och utbyggnaden kommer att ske i etapper. Reningsverket planeras att vara fullt utbyggt 2028.

Kapellskärs reningsverk är efter utbyggnation 2021 kommunens andra största reningsverk och har en kapacitet för 15 000 personekvivalenter. Utbyggnationen möjliggör anslutning av fler närliggande områden.

Det pågår ett arbete med att modernisera Rimbo avloppsreningsverk för att möta det kommande behovet av spillvattenrening när Rimbo växer. För kommunens norra delar råder det kapacitetsbrist i flera verk och därmed har ett helhetsgrepp tagits och en utredning för spillvattentjänster för hela området genomförs.

Tillskottsvatten

Spillvattenledningsnätet är till viss del byggt på 60- och 70-talet och börjar bli gammalt. Det pågår kontinuerligt kontroller och förnyelseprojekt för att minska generella problem med mängden tillskottsvatten i ledningsnätet. I tabellen nedan visas stor andel i procent som tillskottsvatten utgjorde i procent för samtliga avloppsreningsverk. Den totala volymen tillskottsvatten år 2023 var 3,7 miljoner kubikmeter. Det pågår även en förtätning inom och runt omkring verksamhetsområdena, vilket medför att det finns ett behov av att förnya delar av ledningsnätet.

Samtliga Avloppsreningsverk	2019	2020	2021	2022	2023	Medelvärde för 5 år
Medelvärde per år	64%	53%	61%	54%	61%	58%

Medelvärde av andelen tillskottsvatten för samtliga avloppsreningsverk.

Dagvatten

I Norrtälje kommun ingår de flesta större orterna i verksamhetsområde för dagvatten. Den allmänna dagvattenanläggningen består av cirka 210 kilometer ledningar samt diken och dagvattendammar. Verksamhetsområdet för dagvatten sammanfaller inte alltid med verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten. Ansvar för dagvatten inom verksamhetsområdet delas mellan kommunen och VA-huvudmannen, NVAA. VA-huvudmannen har ansvar för normala regn vilket enligt branschstandard motsvarar regn med en återkomsttid på cirka 10- till 30 år beroende på typ av område. För att ta höjd för ökade regnmängder till följd av ett förändrat klimat tillämpas även en klimatfaktor. De delar av dagvattenanläggningen som är äldre än dagens branschstandard är normalt dimensionerade för regn med betydligt kortare återkomsttid. För större regnhändelser är kommunen ansvarig för att planera och höjdsätta bebyggelseområden så att dagvattnet kan bortledas via markytan eller på något annat sätt omhänderta vattnet på ett säkert sätt. Fastighetsägaren ansvarar för dagvatten inom den egna fastigheten.

För att säkra framtida dagvattenutmaningar behöver NVAA få bättre kunskap om ledningsnätets kapacitet. Idag finns det hydrauliska modeller för tätorterna Norrtälje och Rimbo, men det behöver även tas fram modeller för övriga orter. Dagvatten behöver både fördröjas och renas för att inte riskera

att miljö kvalitetsnormer för vatten överskrids. I dagsläget pågår arbete med att anlägga fler dagvattenanläggningar.

Skyfallspåverkan på den allmänna VA-anläggningen

Enligt 6 b § LAV ska kommunens vattentjänstplan innehålla en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Syftet med bedömningen är att säkerställa att VA-anläggningarna har de anordningar som behövs för att uppnå skäligen anspråk på säkerhet, enligt §13 i samma lag.

I Norrtäljes vattentjänstplan har Länsstyrelsens skyfallskartering använts som grund för arbetet med att identifiera behov av åtgärder för att skydda den allmänna VA-anläggningen vid skyfall. Med skyfall menas i vattentjänstplanen en regnhändelse som ger minst 50 millimeter nederbörd på en timme eller minst 1 millimeter på en minut. Det motsvarar en regnhändelse med mellan 50 och 100 års återkomsttid.

Ansvar vid skyfall

NVAA är som kommunens VA-huvudman, ansvarig för det allmänna dagvattennätet som ska klara att ta hand om normala regn. För regnhändelser utöver det normala, behöver vattnet avledas via markytan. För att en säker avledning ska kunna ske vid skyfall krävs en övergripande samhällsplanering som beaktar skyfall och i första hand möjliggör ytlig avrinning genom planerad höjdsättning av marken inom tätbebyggda områden.

I vattentjänstplanen beskrivs åtgärder som behöver göras för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid ett skyfall. Den strukturella skyfallshanteringen ingår i kommunens översiktliga planering och strategiska åtgärdsplanering. En klimatanpassningsplan och skyfallsplan planeras att tas fram under 2024 och 2025.

Metod för utredning

Identifiering av vilka VA-anläggningar som riskerar att påverkas negativt vid ett skyfall har utförts med hjälp av en GIS-analys, samt genom insamlande av erfarenhet och kunskap från NVAAs driftpersonal.

GIS-analysen har gjorts genom att Länsstyrelsens skyfallskartering för Norrtälje och Rimbo tätorter har kombinerats med koordinater för känsliga delar i VA-anläggningen. Skyfallskarteringar för kommunens övriga orter saknas. Resultatet från GIS-analysen har använts som grund för vilka delar av VA-anläggningen som riskerar problem vid ett skyfall. För de VA-anläggningar som ligger i ett område som enligt skyfallskarteringen kommer översvämmas vid ett 100-årsregn, med vattendjup 10 centimeter eller mer, har risk identifierats och vidare analys av anläggningen har genomförts. Under analysen har det identifierats behov av att komplettera underlaget med inmätning av särskilt sårbara punkter, detta beskrivs i vattentjänstplanen som separata åtgärder. Följande anläggningsdelar ingår i GIS-analysen:

Spillvatten:

- Avloppsreningsverk
- Pumpstationer

Dricksvatten:

- Tryckstegringsstationer
- Vattenverk
- Reservoarer

Dagvatten:

- Dagvattendammar
- Dagvattenpumpstationer

För varje anläggningstyp har en översiktlig analys utförts med avseende på konsekvens för drift och åtkomst vid en marköversvämning. Riskanalysen har utförts av personal med erfarenhet från drift av respektive vattentjänst. För Lindholmens avloppsreningsverk pågår ett separat arbete med att identifiera och åtgärda driftproblem vid skyfall. De åtgärder som föreslås för respektive anläggningstyp presenteras i Bilaga 3.

Bedömning av behov av allmänna vattentjänster

För att säkra en god bebyggd miljö krävs att det finns tillgång till dricksvatten av tillräcklig mängd och av god kvalitet, samt att avloppsvatten omhändertas på ett miljö- och hälsomässigt godtagbart sätt. Det är varje kommuns skyldighet att planera för och tillhandahålla allmänna vattentjänster där det finns behov av att lösa dessa frågor i ett större sammanhang.

LAV anger att kommunen, om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas med vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall:

- 1 bestämma det VA-verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
- 2 se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i VA-verksamhetsområdet genom en allmän VA-anläggning.

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön (6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster). Bygg- och miljönämnden har under 2023 tagit fram en ny bedömningsmodell² för att kartlägga förutsättningarna för enskilt vatten och avlopp inom områden med sammanhängande bebyggelse i kommunen. Modellen är grunden för planeringsarbetet och prioriteringar gällande vatten- och avloppsförsörjning i Norrtälje kommun. Modellen är GIS-baserad och ger poäng till varje område som har definierats som en sammanhängande bebyggelse och där antalet hushåll är 20 och därutöver. Kommunens skyldighet att tillgodose ett behov av vattentjänster begränsas enligt LAV till när det behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang. I förarbetena till LAV och tidigare VA-lagstiftning nämns 20–30 fastigheter som ett riktvärde för vad som kan anses utgöra ett större sammanhang. I praxis har dock ett färre antal fastigheter under vissa omständigheter ansetts kunna ingå i ett större sammanhang, exempelvis då det förelegat ett planmässigt, eller på annat sätt nära, samband med redan ansluten bebyggelse. För att kommunens skyldighet ska träda i kraft krävs också att områdets behov av en allmän VA-anläggning är konstaterat och att möjligheten att lösa VA-behovet långsiktigt med hjälp av enskilda VA-anläggningar saknas.

Metod för bedömning

Bedömningsmodellen som använts innehåller 18 parametrar som legat till grund för poängsättningen. Totalt har 305 områden med sammanhängande bebyggelse poängsatts. De områden som får högst poäng i modellen har störst indikation på problem med att lösa VA-frågan med enskilda anläggningar. Områdenas höga poängsättning medför anledning till att på ett fördjupat sätt utreda de långsiktiga förutsättningarna för att lösa VA-frågan på ett hållbart sätt. För områden som erhållit låga poäng i modellen indikeras att behovet av att lösa VA-frågan samlat är lågt och förutsättningarna är här större för att dessa områden kan fortsätta ha enskilda VA-lösningar inom överskådlig tid.

² Bedömningsmodell för områden med enskilt vatten och avlopp inom sammanhängande bebyggelse i Norrtälje kommun

Poäng	0	1	2	3	4
Antal hushåll	1–20	21–50	51–100	100–1000	-
Permanentgrad (procent)	0–20	21–40	41–60	61–100	-
Pågående detaljplan	Nej	Ja	-	-	-
Bebyggelsetryck (nya bygglovsansökningar och förhandsbesked de senaste 8 åren)	0–9	10–25	>25	-	-
Havskust	Nej	Ja	-	-	-
Grundvattenförekomst	Nej	Ja	-	-	-
Vattenskyddsområde	Nej	Ja	-	-	-
Medianvärde klorid	0–20	21–50	51–100	>100	-
Grundvatten små magasin (utredning grundvattentillgång, Tyréns)	>75 % grönt	0–25 % rött alternativt >50 % gult	26–50 % rött alternativt 0–25 % rött och >50 % gult	51–75 % rött alternativt 26–50 % rött och >50 % gult	>75 % rött
Berg, tunt jordtäckte	≤30 %	>30 %	-	-	-
Lera och berg	≤50 %	>50 %	-	-	-
Strandbad	Nej	Ja	-	-	-
Gemensamma spillvattenlösningar	>50 % gemen- samma	≤50 % gemen- samma	-	-	-
WC med utsläpp till mark	0–10 %	11–40 %	41–70 %	>70 %	-
Status recipient (Vattenmyndigheten)	God	Måttlig	Otillfreds- ställande	Dålig	-
Recipient inom 100 meter	Nej	Ja	-	-	-
Förorenade områden	Nej	Ja	-	-	-
Kända risker/svårigheter	Nej	Ja	Ja	-	-

Beskrivning av poängsättning av parametrar. Högre poäng indikerar större problem med att lösa VA-frågan med enskilda anläggningar.

Områdena har efter poängsättning delats in i de fyra kategorierna VA-utbyggnadsområde, VA-utredningsområde, VA-bevakningsområde med höga respektive låga behovspoäng samt områden som kan ha fortsatt enskild VA-försörjning.

Hur områdena kategoriseras påverkar även prövning enligt PBL och enligt miljöbalken, till exempel handläggning av förhandsbesked för ny bostadsbebyggelse, bygglov, ansökan om enskilt avlopp och anmälan om att borra ny vattentäkt. Områdena i sig utgör redan mer eller mindre sammanhängande bebyggelse och ytterligare bebyggelse kan förändra förutsättningarna för VA-försörjningen.

Kategorier av områden

Nedan beskrivs de fyra kategorierna av områden samt hur de påverkar prövning enligt PBL och miljöbalken. De fyra aktuella VA-utbyggnadsområdena är listade i kapitel VA-utbyggnadsområden och beskrivs närmare i Bilaga 1. De sex aktuella VA-utredningsområdena finns listade i kapitel VA-utredningsområden och beskrivs närmare i Bilaga 2.

VA-utbyggnadsområden, VA-utredningsområden, VA-bevakningsområden samt områden med enskild VA-försörjning finns presenterade i Norrtälje kommuns webbkarta.

VA-utbyggnadsområde (lila färgsättning i kartan)

VA-utbyggnadsområden har idag enskild vattenförsörjning och avloppshantering, men kommunen planerar att införliva dessa områden i verksamhetsområde för allmänna vattentjänster. VA-utbyggnadsområden har utifrån dagens kunskap och bedömningar stora behov av en förändrad VA-försörjning till skydd för recipienter, miljö och hälsa. Utgångspunkten är att VA-utbyggnadsområden har behov av både allmänt dricksvatten och allmänt spillvatten. Behovet av allmän dagvattenhantering undersöks i samband med utredning om områdets avgränsning och tekniska förutsättningar.

Vad gäller för ny bebyggelse?

Inom VA-utbyggnadsområden bör ny bebyggelse endast tillåtas i undantagsfall.

VA-utredningsområde (röd färgsättning i kartan)

I VA-utredningsområden kan det finnas ett behov av en förändrad lösning för vattenförsörjning eller omhändertagande av spillvatten, men det är inte klargjort hur det kan lösas på bästa sätt. Utredningar behöver därför göras för att få ett bättre beslutsunderlag. När utredningen är gjord kategoriseras området som ett VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller område med enskild VA-försörjning. I VA-utredningen ska förutsättningar för både enskild och allmän vatten- och avloppsförsörjning (inklusive dagvatten) belysas och utredas för att avgöra behovet av VA-tjänster.

Vad gäller för ny bebyggelse?

Inom VA-utredningsområden är det en restriktiv hållning till ny bebyggelse till dess att området har utretts avseende VA. Därefter sker prövning utifrån platsens förutsättningar i övrigt.

VA-bevakningsområde (orange och gul färgsättning i kartan)

VA-bevakningsområden är områden där det idag finns möjlighet att lösa VA-försörjningen utan en allmän anslutning, men om bebyggelsen och behoven förändras kan behov av kommunal anslutning, eller på annat sätt gemensam VA-lösning, aktualiseras. Området omfattas inte av planer på exploatering eller utveckling av bebyggelsestrukturen. Om bebyggelsen skulle utökas eller förändras är det dock inte självklart att vatten- och avloppssituationen skulle fungera långsiktigt. Då Norrtälje är en stor kommun med hög andel spridd bebyggelse med enskilt VA, är det en stor mängd områden som har bedömts som VA-bevakningsområden enligt använd bedömningsmodell. För att särskilja områdenas förutsättningar har de delats in i två undergrupper:

- VA-bevakningsområden med höga poäng (orange)
- VA-bevakningsområden med låga poäng (gul)

Vad gäller för ny bebyggelse?

Inom bevakningsområden kan ny bebyggelse leda till att riskerna för VA-försörjningen ökar och att området riskerar att bli ett VA-utredningsområde. I varje enskilt fall ska sökande visa att VA kan lösas på ett långsiktigt hållbart sätt utan att VA-situationen i området riskerar att försämrast.

Område med enskild VA-försörjning (grön färgsättning)

Områden där det fortsatt inom överskådlig tid och om inga större förändringar av bebyggelseutvecklingen sker bedöms finnas goda möjligheter att fortsatt ha enskild VA-försörjning.

Vad gäller för ny bebyggelse?

I områden med fortsatt enskild VA-försörjning sker prövning i varje enskilt fall utifrån platsens förutsättningar i övrigt.

Områden inom kategorin VA-utbyggnadsområde samt VA-utredningsområden presenteras i kapitel VA-utbyggnadsområden samt kapitel VA-utredningsområden.

Bevakningsområden och områden med enskild VA-försörjning kommer att hanteras enligt ovan och en ny bedömning om områdenas förutsättningar kommer att genomföras i samband med aktualisering av vattentjänstplanen. Ändras förutsättningarna i ett område kan det dock bli aktuellt att ompröva området tidigare.

VA-utbyggnadsområden

Pågående VA-utbyggnadsområden

Utbyggnad pågår i tre av de nio VA-utbyggnadsområden som har prioriterats i kommunens tidigare VA-plan, se tabellen nedan. För mer information samt uppdaterad tidsplan, se NVAAs hemsida³. Fyra av de prioriterade områdena är planerade VA-utbyggnadsområden, se kapitel Planerade VA-utbyggnadsområden. Två områden, Frihamra, Kilen samt Spraggarboda-Gubboda har inte längre bedömts som VA-utbyggnadsområde.

Område	Beskrivning av VA-utbyggnadsområden	Prognos projektperiod
Åkerö	Området Åkerö/Västergården och Djursnäs omfattar 205 fastigheter på Rådmansö. Beslutet om verksamhetsområde fattades av kommunfullmäktige 2020. De vattentjänster som ingår i verksamhetsområdet är vatten och spillvatten.	Entreprenaden i sin helhet kan tidigast vara klar under 2025.
Västernäs, Östernäs, Uppnäs	Området Västernäs, Östernäs och Uppnäs omfattar 236 fastigheter på Rådmansö. Beslutet om verksamhetsområde fattades av kommunfullmäktige 2020. De vattentjänster som ingår i verksamhetsområdet är vatten och spillvatten.	Arbetena för fullt utbyggt VA-system tar mellan 2 och 3 år från entreprenadstart. Entreprenaden kan tidigast vara klar 2027.
Solö-Storö	Solö-Storö etapp 2 och 3 omfattar 81 fastigheter på vägen ut mot Furusund. Beslut om verksamhetsområde är inte fattat av kommunfullmäktige.	Etapp 1 är utbyggt och utredningar för etapp 2 och 3 har startats. Tidplan för etapp 2 och 3 ska tas fram under 2024. För uppdaterad information se NVAAs hemsida.

Sammanfattning av områden med behov av allmänna vattentjänster i befintlig bebyggelse där utbyggnad har påbörjats.

Planerade VA-utbyggnadsområden

Utöver de utbyggnadsprojekt som har påbörjats finns det ytterligare fyra områden som har prioriterats för VA-utbyggnad i tidigare VA-plan. Dessa fyra områden är: Spillersboda, Finnby, Backtorp och Nysättra by. I arbetet med framtagande av vattentjänstplan har en översikt av områdenas behov genomförts, men för dessa fyra områden har behovet bedömts vara oförändrat. Tidplanen för NVAAs projektstart har uppdaterats. Med projektstart menas det år som NVAA påbörjar en förstudie i ett område. Därefter krävs investeringsbeslut och upphandling av entreprenör. En detaljerad utredning av vilka fastigheter som berörs kommer att genomföras innan projektstart.

Två områden som i VA-planen 2020 var prioriterade för VA-utbyggnad har i denna vattentjänstplan flyttats till en annan kategori, det är:

- **Frihamra, Kilen** som flyttats till VA-utredningsområden på grund av att många enskilda avlopp i området har åtgärdats.
- **Spraggarboda-Gubboda** som har flyttats till kategorin VA-bevakningsområde, då området har bedömts ha ett lägre behov av allmänna vattentjänster än tidigare. Anledningen till det är att den nya modellen tar mer hänsyn till förutsättningarna att lösa områdets behov med enskilda anläggningar än tidigare modell.

³ <https://www.nvaa.se/vatten-och-avlopp/plan-for-kommunalt-vatten-och-avlopp>

Område	Förstudie påbörjas	Beskrivning av VA-utbyggnadsområden
Spillersboda	2025	Delar av Spillersboda ingår i dagens VA-verksamhetsområde och det finns även samfälligheter som är anslutna till allmänt VA. Området har begränsade förutsättningar för enskild VA-försörjning och vissa fastigheter ligger inom vattenskyddsområde. Vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområde för allmänna vattentjänster behöver utredas, den kan vara mellan 30-50 fastigheter.
Finnby	2026	Bebyggelsen i Finnby ligger delvis inom vattenskyddsområde avseende allmän reservvattentäkt. På sikt bör fastigheterna (cirka 30) inom vattenskyddsområdet anslutas till allmänna vattentjänster. Finnby är randområde till allmänt verksamhetsområde i Rimbo.
Backtorp	2028	Området Backtorp med mindre än 10 fastigheter ligger i direkt anslutning till det nybildade industriområdet Backtorpshöjden, där det finns allmänna vattentjänster. Enskilt vatten bedöms inte vara en långsiktigt hållbar lösning med hänvisning till föroreningsrisk från industriområdena och risk för minskad tillgång till grundvatten.
Nysättra by	2029	Delar av Nysättra by ingår i dagens VA-verksamhetsområde och det finns även samfälligheter som är anslutna till allmänt VA. Området med 20-30 fastigheter har begränsade förutsättningar för enskild VA-försörjning och vissa fastigheter ligger inom vattenskyddsområde. Vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområde för allmänna vattentjänster behöver utredas. Det finns brist på kapacitet i avloppsreningsverket.

Sammanfattning av områden med behov av allmänna vattentjänster i befintlig bebyggelse där utbyggnad kommer att genomföras.

VA-försörjning i väntan på allmänt VA

Inom områden som planeras för allmän VA-utbyggnad tillämpas följande principer för fastigheter med enskild VA-anläggning:

- Det åligger fastighetsägaren att ha ett avloppssystem som uppfyller miljöbalkens krav, så också i väntan på allmän VA-utbyggnad. En enskild avloppsanläggning ska slamtömmas och skötas så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Krav på eventuella åtgärder ska dock vara skäligen anpassade till den risk som utsläpp från anläggningen kan anses utgöra. Vid avvägningen av när en åtgärd ska vara utförd eller ett förbud ska träda i kraft, tas även hänsyn till tidpunkt för planerad VA-anslutning.
- Ansökningar om enskilda avloppslösningar inom områden som planeras för allmän VA-utbyggnad prövas i enlighet med krav i gällande lagstiftning. Tillstånd för anläggande av enskilda avloppsanläggningar tidsbegränsas om allmän VA-utbyggnad är beslutad. Detta med hänvisning till att allmän VA-försörjning är en mer långsiktigt hållbar lösning.
- För enskilda avloppsanläggningar med tillstånd, som är nyare än 10 år, finns möjlighet till viss ersättning för onyttigbliven enskild avloppsanläggning vid anslutning till allmän VA-anläggning inom VA-verksamhetsområde. Ersättning utgår inte om fastighetsägaren då de anlade sin enskilda anläggning blivit informerad om att utbyggnad av allmänt VA i området är nära förestående. Ersättning utgår inte för vattentäkter och brunnar.

VA-utredningsområden

Det är sex områden, som i bedömningsmodellen, kategoriserats som VA-utredningsområden. I VA-utredningsområden kan det finnas ett behov av en förändrad lösning för vattenförsörjning eller omhändertagande av spillvatten, men det är inte klargjort hur det kan lösas på bästa sätt. Utredningar behöver därför göras för att få ett bättre beslutsunderlag.

De områden som är VA-utredningsområden presenteras kortfattat i tabellen nedan samt mer utförligt i Bilaga 2. Det finns ingen prioritering mellan områdena, de presenteras i alfabetisk ordning.

Målsättningen är att samtliga områden ska vara utredda inom fyra år då vattentjänstplanen ska aktualiseras.

Område	Beskrivning av VA-utredningsområden
Frihamra, Kilen	Frihamra, Kilen är ett område med cirka 70 fastigheter söder om Finsta. Området ligger delvis inom vattenskyddsområde avseende allmän reservvattentäkt. Det har varit ett problem med gamla enskilda avlopp i området men många av anläggningarna har åtgärdats. Det behöver utredas om det finns ett behov av allmänt VA i området.
Grisslehamn, Byholma	Byholma är ett område med cirka 60 fastigheter norr om Grisslehamn. Delar av området var ursprungligen tänkt som fritidshusområde med enkel VA-standard, men idag ser förutsättningarna annorlunda ut. Fastigheterna har enskilda vatten- och avloppslösningar och tillgången till grundvatten i området är begränsad. Förutsättningar för fortsatt enskild VA-försörjning behöver utredas.
Malstaby	Malstaby är ett område nordväst om Norrtälje tätort. Närheten till tätorten gör att området har haft ett högt bebyggelsetryck under många år och omfattar cirka 140 fastigheter. Det är en hög andel permanentboende i området och många barnfamiljer. Fastigheterna har idag enskilda vatten- och avloppslösningar. Förutsättningar för fortsatt enskild VA-försörjning behöver utredas.
Mora, norra delen	Mora, norra delen, är ett område sydost om tätorten Bergshamra. Området är inte planlagt men utgörs av sammanhängande bebyggelse. Fastigheterna har enskilda vatten- och avloppslösningar. Tillgången på grundvatten i området är begränsad. Förutsättningar för fortsatt enskild VA-försörjning behöver utredas.
Mörtsunda	Mörtsunda är ett område sydost om tätorten Bergshamra. Området är inte planlagt, men utgörs till stor del av sammanhängande bebyggelse. Fastigheterna har enskilda vatten- och avloppslösningar. Tillgången på grundvatten i området är begränsad. Förutsättningar för fortsatt enskild VA-försörjning behöver utredas.
Sessön inkl. Långgarn	Sessön/Långgarn är ett område som angränsar till Norrtälje tätort. Bebyggelsetrycket har de senaste åren varit relativt högt, men ny bebyggelse begränsas av jordbruksmark och mark med höga naturvärden. Andelen permanentboende är cirka 60 %. Fastigheterna har enskilda vatten- och avloppslösningar och det har varit vissa problem med dricksvattenkvalitet i området. Förutsättningar för fortsatt enskild VA-försörjning behöver utredas.

Kort beskrivning av de sex VA-utredningsområdena.

Avgifter för allmänna vattentjänster

Avgifterna för de allmänna vattentjänsterna är uppdelade i anläggningsavgifter och bruksavgifter. Bruksavgifterna är i sin tur fördelade på fasta och rörliga avgifter. En anläggningsavgift är enligt LAV: en engångsavgift för täckande av en kostnad för att ordna en allmän VA-anläggning. En bruksavgift är enligt LAV: en periodisk avgift för täckande av drift- och underhållskostnader, kapitalkostnader för investeringar och andra kostnader för en allmän VA-anläggning som inte täcks av en anläggningsavgift. Fastighetsägare är enligt LAV skyldiga att betala avgift till VA-huvudmannen. Avgiftsskyldigheten inträder när förbindelsepunkten är upprättad och meddelad. Fastigheten tas in i verksamhetsområdet om behov av vattentjänster föreligger.

Anläggningsavgifter för tillkommande fastigheter inom VA-verksamhetsområdet är ett sätt att fördela kostnaderna enligt vattentjänstlagens krav på skälighet och rättvisa. Avgiftsskyldighet för anläggningsavgiften härrör från möjligheten att nyttja den allmänna VA-anläggningen. Avgiftsskyldigheten för anläggningsavgiften är inte kopplad till om fastigheten fysiskt ansluter till VA-anläggningen eller inte. Avgiftsskyldigheten omfattar både anläggnings- och bruksavgifter. Anläggningsavgiftens storlek ska bestämmas på beräkningsgrunder som innebär att en fastighetsägare inte behöver betala mer än vad som motsvarar fastighetens andel av kostnaden för att ordna VA-anläggningen. Det maximala avgiftsuttaget ska motsvara genomsnittliga kostnaden för VA-utbyggnaden (ledningsnät och upprätta förbindelsepunkt) till en fastighet i kommunen, samt därutöver täcka kostnader för installation av vattenmätare, upprättande av abonnentregister, delfinansiering i den allmänna anläggningen och andel av eventuella kapacitetsåtgärder i vattenverk/avloppsreningsverk och överföringsledningar/huvudledningar. Med andra ord kan taxan även täcka framtida åtaganden. Man kan också se det som att man "köper in sig" i en redan fungerande anläggning där det kontinuerligt har gjorts investeringar.

För fastigheter som kostnadmässigt avviker från andra fastigheter finns det möjlighet att ta ut särtaxa, detta sker dock endast i undantagsfall. VA-taxan för kommunen beslutas årligen av kommunfullmäktige. Läs mer om taxa och avgifter i aktuell VA-taxa⁴. För att läsa mera och jämföra med andra kommuners taxor genomför Branschorganisationen Svenskt Vatten⁵ taxeundersökningar.

VA-kollektivets ekonomiska situation

Det finns stora behov av att förnya gamla anläggningar byggda på 60- och 70-talet samt att öka deras kapacitet. Kommunen är ytmässigt väldigt stor och har flera vattenverk och avloppsreningsverk. Ledningarna är långa och det är många meter ledning per abonnent. Det senaste decenniet har kommunen byggt ut VA-anläggningen kraftigt till följd av växande tätorter och för att förbättra närmiljön i områden som drabbats av grundvattenproblem och utsläpp från enskilda avlopp. Norrtäljes befolkning ökar kraftigt under sommarmånaderna. Det betyder att den anläggning som byggs behöver dimensioneras så behoven kan tillgodoses under period med den höga belastningen. Detta är några av huvudförklaringarna till den relativt höga taxan.

VA-kollektivets framtida ekonomiska situation

I Mål och Budget 2024–2026 beskrivs att Norrtälje kommun under 10 års tid befunnit sig i ett expansivt läge och att antalet kommuninvånare har ökat med nästan 9 000 personer sedan år 2013. Även om kommunens tillväxt bedöms kunna fortsätta tyder statistik från senare halvåret 2022 och första kvartalet år 2023 på en långsammare befolkningsökning än vad som tidigare har prognosticerats. Kommunens befolkningsprognos togs fram i februari 2023 och baseras i hög grad på planerad bostadsexploatering. Det innebär att det förväntade utfallet kan komma att förändras i hög grad om bostadsprojekt försenas eller förändras i omfattning. Det rådande omvärldsläget med hög inflation och höjda styrräntor gör den befintliga befolkningsprognosen osäker.

För att kommunens ska kunna växa behöver NVAA tillgodose de nödvändiga kapacitetsökningarna i VA anläggningen. De osäkra förutsättningarna gör att det är svårt för NVAA att planera. Det finns en

⁴ <https://www.nvaa.se/om-oss/taxor-och-styrdokument>

⁵ <https://www.svensktvatten.se/>

stor risk att anläggningen byggs ut, men att befolkningsökningen uteblir och då har NVAA investerat i kapacitetsökningsåtgärder men de förväntade intäkterna uteblir.

De investeringar som krävs de kommande åren kommer att leda till att kostnader för avskrivningar och räntor ökar. Detta betyder att brukningstaxan behöver höjas från redan höga nivåer med cirka 14 % de närmaste åren. Dessa höjningar är nödvändiga för att ha ekonomi i balans. Förändras något i de VA-utbyggnadsområden som beskrivs i vattentjänstplanen på grund av förseningar, överklaganden, lågkonjunktur och lägre inflyttning, kan det påverka taxehöjningar. I figuren nedan illustreras NVAAs prognos för investeringsbehov fram till 2030.

NVAAs prognos för investeringsbehov fram till 2030.

Lindholmens avloppsreningsverk behöver byggas ut då belastningen in till verket ökar. Den övre gränsen för hur mycket spillvatten som Lindholmen kan ta emot kommer snart att uppnås om bebyggelseplanerna genomförs enligt dagens byggprognos. Investeringen beräknas uppgå till 700 miljoner kronor och vid aktiveringen år 2028 kommer det att bidra till ökade ränte- och avskrivningskostnader om 43 miljoner kronor per år. Detta kan jämföras med de totala ränte- och avskrivningskostnaderna som hela VA-verksamheten prognostiserar för år 2023 som är 91 miljoner kronor. Utbyggnad av Lindholmens avloppsreningsverk är en av orsakerna till de stora taxehöjningarna under åren 2024–2028.

För att bibehålla en hållbar utveckling och tillväxt i kommunen är en förutsättning att nödvändig VA-utbyggnad och förnyelse inte avstannar till följd av en ansträngd ekonomi. Principen för avgifter för allmänna vattentjänster är att de inte får överskrida det som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för att ordna och driva VA-anläggningen. Det finns dock inget som säger att VA-verksamheten inte kan skattefinansieras. Under uppbyggnaden av VA-infrastrukturen i Sverige har VA-verksamheterna i kommuner till stor del varit skatte- och bidragsfinansierade.

Investeringarna på avloppsreningsverken bidrar inte direkt till nya intäkter i form av anläggningsavgifter. Anläggningsavgifter från nya abonnenter ska delfinansiera eventuella kapacitetshöjningar i avloppsreningsverken och därför är det viktigt att befolkningsökningen sker i takt med befolkningsprognosen. Anslutning av nya abonnenter bidrar även till ökning av intäkter från brukningsavgifter och på detta sätt finansieras VA-verksamheten. Anslutning av nya abonnenter sker dock succesivt och inte samtidigt som ny kapacitet är tillgänglig, detta innebär framtunga investeringar för VA-kollektivet.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Bestämmelser om miljöbedömningar finns i 6 kap. miljöbalken, och av 3 § framgår att:

Strategiska miljöbedömningar för planer och program

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och

2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

Detta innebär att det behöver utredas om vattentjänstplanen omfattas av lagkraven på strategisk miljöbedömning och om den kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Vissa planer omfattas alltid av kraven på strategisk miljöbedömning, men för andra behöver en undersökning göras för att klargöra detta. Bedömningen är att Norrtälje kommuns vattentjänstplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan och därför har ett arbete påbörjats med den strategiska miljöbedömningen inklusive miljökonsekvensbeskrivning. Läs mer om detta i Bilaga 4.

Bilaga 1. Planerade VA-utbyggnadsområden

Spillersboda

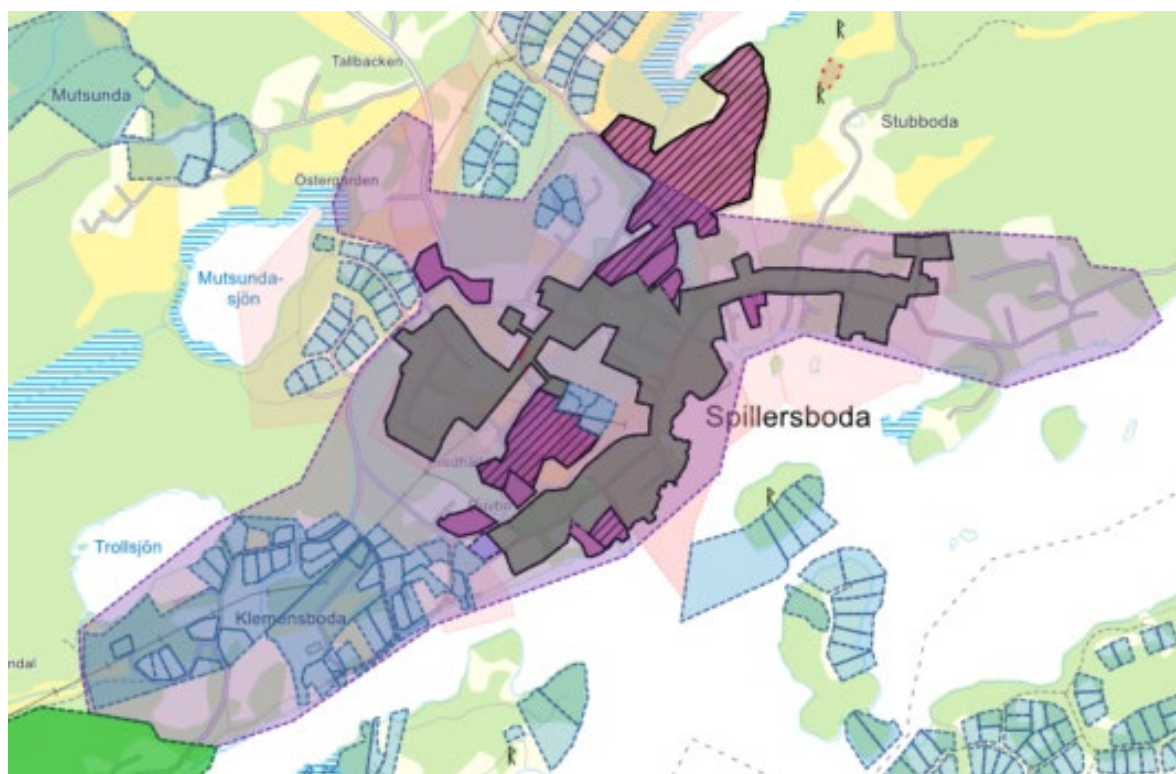
Behovet av att lösa VA-frågan i ett större sammanhang i området är prioriterat enligt bygg- och miljönämnden. VA-verksamhetsområdets framtida omfattning behöver utredas utifrån vilka fastigheter som kan anses ha ett behov av att VA-försörjningen löses i ett större sammanhang. NVAAs projektstart för området är 2025. Med projektstart menas det år som NVAA påbörjar en förstudie i ett område. Därefter krävs investeringsbeslut och upphandling av entreprenör.

Bakgrund

Merparten av fastigheterna i Spillersboda har allmänt VA eller kommunalt VA via samfälligheter som anslutits till det allmänna VA-nätet. Det finns dock fastigheter på olika håll inom Spillersboda där anslutning till allmänt VA inte har skett trots att det i gällande detaljplan från 1974 beslutades att samtliga fastigheter som omfattas av detaljplanen avsågs anslutas till det kommunala avloppsreningsverket.

Det finns även enskilda avloppsanläggningar som är belägna inom Spillersboda vattenskyddsområde varav några ligger inom det inre vattenskyddsområdet. Fastigheter belägna inom vattenskyddsområdet bör därför prioriteras för anslutning till allmänt VA.

Det gamla avloppsreningsverket i Spillersboda är nu ombyggt till en pumpstation och spillvattnet från området kommer att pumpas till Kapellskärs avloppsreningsverk. Området kommer att förses med dricksvatten från Norrvatten.

Spillersboda, lila markering visar områdets avgränsning, i området finns det både befintligt VA-verksamhetsområde (streckat) samt VA-samfälligheter (blått). Utbyggnadsprojektets omfattning behöver utredas.

Finnby (Rimbo)

Behovet av att lösa VA-frågan i ett större sammanhang i området är prioriterat enligt bygg- och miljönämnden. VA-verksamhetsområdets framtida omfattning behöver utredas utifrån vilka fastigheter som kan anses ha ett behov av att VA-försörjningen löses i ett större sammanhang. NVAAs projektstart för området är 2026. Med projektstart menas det år som NVAA påbörjar en förstudie i ett område. Därefter krävs investeringsbeslut och upphandling av entreprenör.

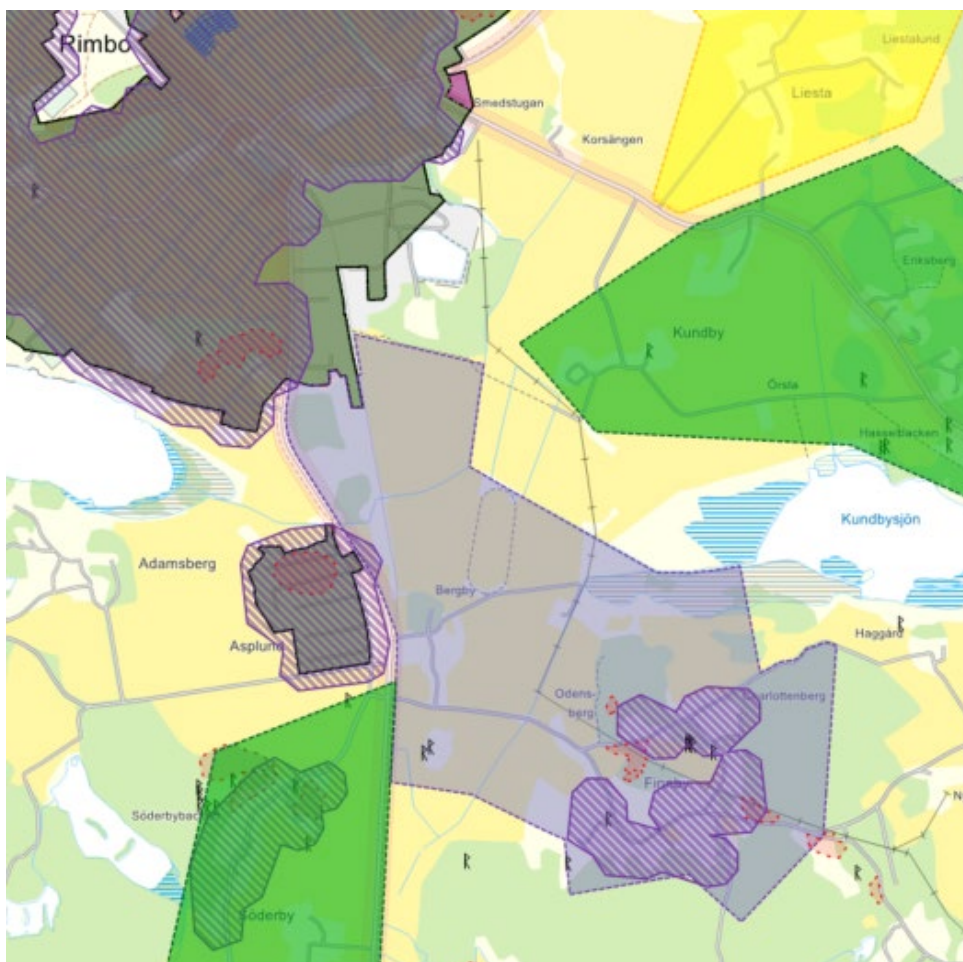
Bakgrund

Området Finnby omfattas idag till stor del av vattenskyddsområde och ligger i nära anslutning till verksamhetsområde för allmänna vattentjänster. Bygg- och miljönämnden har med resultatet från tidigare genomförda inventeringar inom vattenskyddsområdet konstaterat att en hög andel av de enskilda avloppsanläggningarna är i behov av åtgärd.

Det pågår ett arbete med att revidera skyddsföreskrifterna för vattenskyddsområdet och ett förslag har skickats till Länsstyrelsen.

Tidigare var Rimbo-Söderby med i området men det har tagits bort då det ligger långt ifrån befintligt vattenskyddsområde.

Utbyggnad av verksamhetsområde i Finnby kräver överföringsledningar till Rimbo för dricksvatten och spillvatten.

Finnby, området markerat i ljuslila. Utbyggnadsprojektets omfattning kommer att utredas i samband med projektstart.

Backtorp

Behovet av att lösa VA-frågan i ett större sammanhang i området är prioriterat enligt bygg- och miljönämnden. NVAAs projektstart för området är 2028. Med projektstart menas det år som NVAA påbörjar en förstudie i ett område. Därefter krävs investeringsbeslut och upphandling av entreprenör.

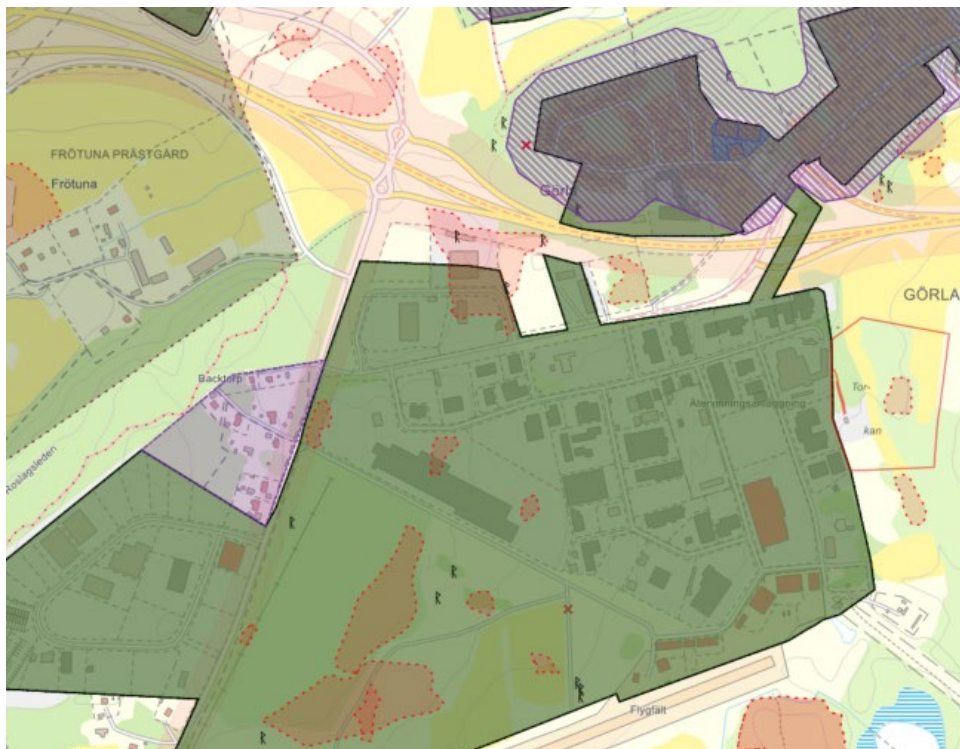
Bakgrund

Backtorp är ett mindre område i utkanten av Norrtälje tätort och ligger i direkt anslutning till befintligt VA-verksamhetsområde. Området har idag enskilda vatten- och avloppsanläggningar.

Backtorp ligger i nära anslutning till industriområdena Backtorpshöjden och Görla. Det bedöms finnas en föroreningsrisk för Backtorps enskilda vattentäkter på grund av närheten till industriverksamheterna. Omfattande sprängningsarbeten inom den nyligen etablerade Backtorpshöjden riskerar att försämra tillgången på vatten och öka föroreningsrisken.

I enlighet med SGU:s databas över borrhåll är brunnarnas kapacitet låg och grundvattentillgången är begränsad. Möjligheterna för anordnande av enskilda avloppsanläggningar bedöms vara begränsad då marken i området har en låg infiltrationskapacitet. Bygg- och miljönämndens bedömning är att enskilt vatten inte är en långsiktigt hållbar lösning med hänvisning till föroreningsrisk från industriområdena och risk för minskad tillgång till grundvatten.

Eftersom Backtorp är ett randområde till befintligt VA-verksamhetsområde ska en utbyggnad av allmänna vattentjänster prioriteras trots att området är mindre än 20 hushåll.

Backtorp, det ljuslila området ligger i direkt anslutning till det nybildade industriområdet Backtorpshöjden, där allmänna vattentjänster finns inom grön markering.

Nysättra by

Behovet av att lösa VA-frågan i ett större sammanhang i området är prioriterat enligt bygg- och miljönämnden. VA-verksamhetsområdets framtida omfattning behöver utredas utifrån vilka fastigheter som kan anses ha ett behov av att VA-försörjningen löses i ett större sammanhang. NVAAs projektstart för området är 2029. Med projektstart menas det år som NVAA påbörjar en förstudie i ett område. Därefter krävs investeringsbeslut och upphandling av entreprenör.

Bakgrund

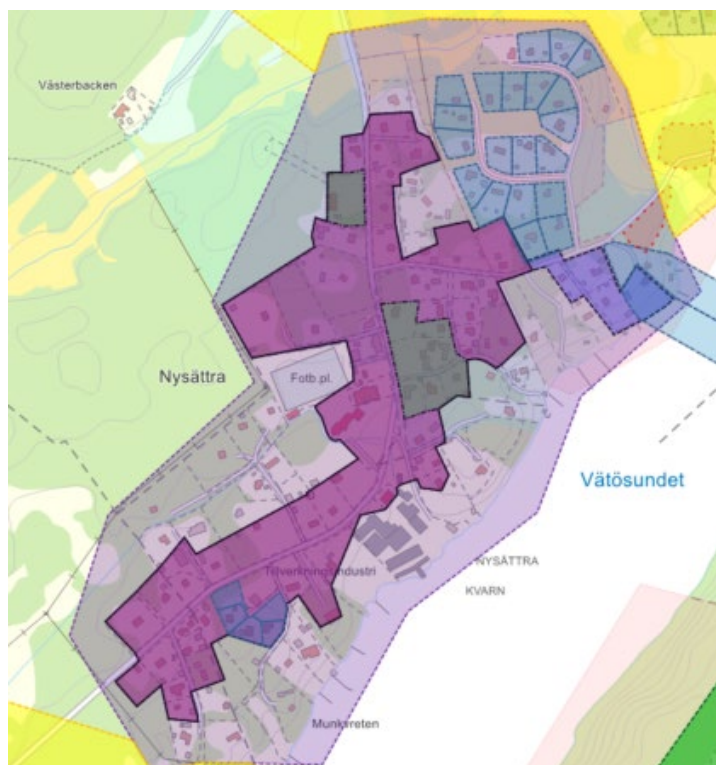
Nysättra by ligger delvis inom befintligt VA-verksamhetsområde. Många fastigheter i området har trots det enskilda vatten- och avloppsanläggningar och det finns även fastigheter som tillhör samfälligheter som har anslutits till allmänt VA.

Flera enskilda avloppsanläggningar är belägna inom Nysättra vattenskyddsområde varav några ligger inom det inre vattenskyddsområdet. Fastigheter belägna inom vattenskyddsområdet bör därför prioriteras för anslutning till allmänt VA. Ett flertal fastigheter ligger strandnära med avrinning mot Vätösund som har måttlig ekologisk status. Inom Nysättraområdet finns många fastigheter som har bergborrade brunnar med förhöjda kloridhalter och saltvatteninträngning, både i strandnära lägen och en bit från kusten. Svårigheter att lösa vattenförsörjning via bergborrade brunnar medför begränsningar vad gäller ny tillkommande bebyggelse inom eller i anslutning till Nysättra by.

Bygg- och miljönämndens bedömning är att det finns ett behov av att inrätta verksamhetsområde för allmänna vattentjänster i området samt att ansluta fastigheter inom verksamhetsområdet till den allmänna VA-anläggningen.

Beroenden

Nysättra försöks med vatten från Norrvatten via en överföringsledning från Norrtälje. Kapaciteten i befintlig överföringsledning bedöms vara tillräcklig för att ansluta fastigheterna i aktuellt område. Fastigheternas spillvatten ska anslutas till Nysättra avloppsreningsverk som kan ha begränsade möjligheter att ta emot mer spillvatten. En förstudie behöver genomföras för att klargöra hur kapaciteten kan utökas i verket för att klara ytterligare fastigheter och framtida behov av påkoppling.

Nysättra, Ljuslila markering visar områdets avgränsning. Inom området finns det både befintligt VA-verksamhetsområde (lila) samt VA-samfälligheter (blått). Utbyggnadsprojektets omfattning behöver utredas.

Grisslehamn/Byholma

Byholma som är beläget i anslutning till Grisslehamn har kartlagts med en omfattning och avgränsning som framgår av figuren nedan. Området består av 64 fastigheter varav ungefär hälften är belägna inom detaljplanlagt område för fritidsbebyggelse och hälften ligger inom område som inte är planlagt. Cirka 22 % av fastigheterna är permanentbebodda.

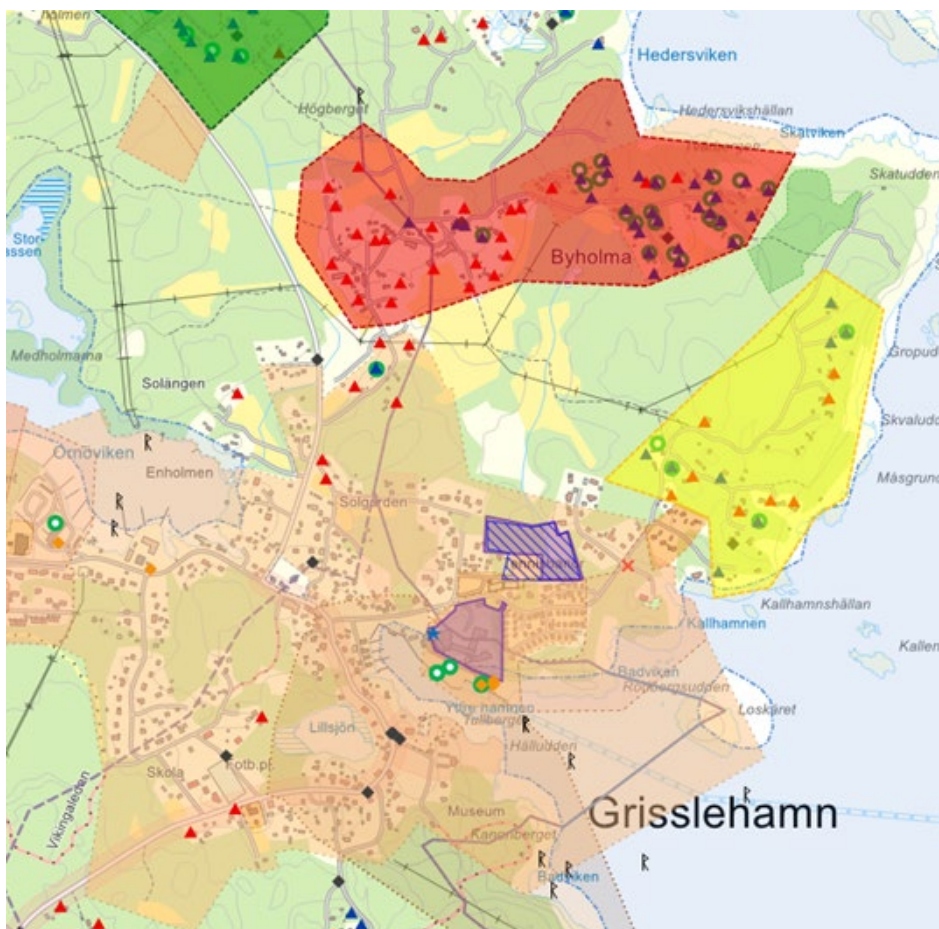
Detaljplanen upprättades 1959 och utgick från att området skulle ha så låg VA-standard att avloppsledningar inte skulle behövas och att området skulle försörjas av två borrade brunnar. Idag har de flesta fastigheter inom denna del av området sluten tank för WC-avlopp och separat avlopp för BDT-vatten (bad-, disk- och tvättvatten). Det finns många borrade vattentäkter inom området varav flera av dessa har förhöjda kloridhalter.

Den del av området som inte är planlagt har hög VA-standard. Med hög VA-standard menas avlopp med WC- och BDT-vatten (bad-, disk och tvättvatten) med markbaserad rening (vanligen infiltration eller minireningsverk).

Merparten av fastigheterna har enskilda avlopp och enskilda vattentäkter på respektive fastighet. Det kan finnas några fastigheter som har gemensam vattentäkt.

Grundvattenkapaciteten är generellt låg inom hela området och området är påverkat av saltvatteninträngning. Bygg- och miljönämnden har kännedom om 21 borrade brunnar totalt inom området via SGU:s brunnarsarkiv och flera av dessa har uppvisat förhöjda kloridhalter.

Området ligger i anslutning till allmänt VA i Grisslehamn.

Området Byholma markerat i rött, norr om Grisslehamn.

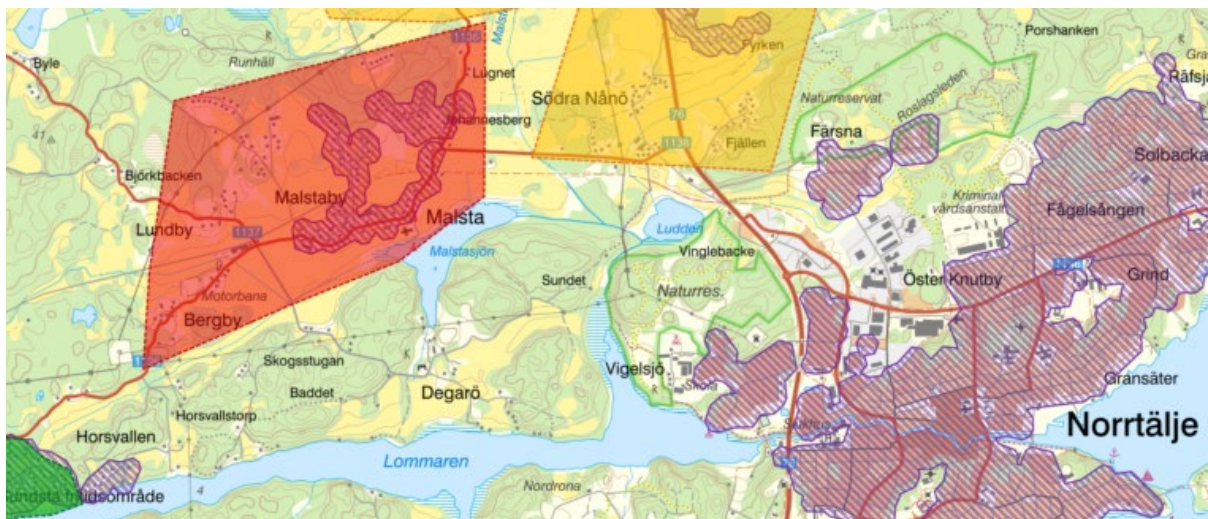
Malstaby

Malstaby har kartlagts med en omfattning och avgränsning som framgår av figuren nedan. Inom angivet område har många förhandsbesked och bygglov, 15 respektive 41, beviljats under de senaste åtta åren vilket gör att området bedöms ha ett högt bebyggelsetryck. En stor andel av hushållen (76 %) utgörs av permanentboende och medelåldern för de boende är relativt låg (35 år). Det är alltså många yngre personer och barnfamiljer som flyttar till Malstaområdet. Antalet fastigheter med bostadshus i området uppgår till 143 stycken.

Närheten till Norrtälje stad kan antas utgöra en omständighet som medför att området är attraktivt för barnfamiljer att bosätta sig inom. I avgränsningen av området har två kluster inräknats bestående av Malstaby och Malsta-Ekeby, belägna i närheten av Malsta kyrka. Dessa utgörs av sammanhängande bebyggelse enligt den definition som använts i bedömningsmodellen (se kapitel Bedömning av behov av allmänna vattentjänster). Dessutom har intilliggande områden Malsta-Bergby, Malsta-Lundby och Johannesberg inkluderats då dessa är belägna på korta avstånd från klustren och kan riskera att växa ihop med dessa om ytterligare förhandsbesked och bygglov beviljas.

Malstabyområdet har hög VA-standard. Med hög VA-standard menas avlopp med WC- och BDT-vatten (bad-, disk och tvättvatten) med markbaserad rening (vanligen infiltration eller minireningsverk). Områdena har enskilda avlopp och gemensamma avloppslösningar saknas eller så finns någon enstaka gemensam efterföljande rening då slamavskiljarna i dessa fall är enskilda. De marktekniska förutsättningarna för avloppslösningar med efterföljande rening i mark är på många håll inom Malstaby svåra då det förekommer en hög andel täta leror som inte medger infiltration till mark.

Dricksvattenförsörjningen är i allmänhet löst via enskilda borrade vattentäkter. I vissa fall kan gemensam vattenförsörjning för ett mindre antal fastigheter förekomma. Grundvattenkapaciteten är i huvudsak god eller relativt god inom Malstaby. Inom delar av området har dock saltvatteninträngning och förhöjda kloridhalter påträffats. Eftersom de flesta fastigheter har både enskild vattenförsörjning och enskilda avlopp och områdena har ett högt bebyggelsetryck som innebär att de har förtätats på senare år finns det risk för att dricksvattentäkterna förorenas av bristfälliga enskilda avlopp. Inom Malstaby finns även några avtalskunder för kommunalt vatten.

Området Malstaby markerat i rött, nordväst om Norrtälje stad.

Mora Norra

Mora Norra har kartlagts med en omfattning och avgränsning som framgår av bilden nedan. Området består av 67 bebodda fastigheter och av dessa är cirka 39 % permanentbebodda.

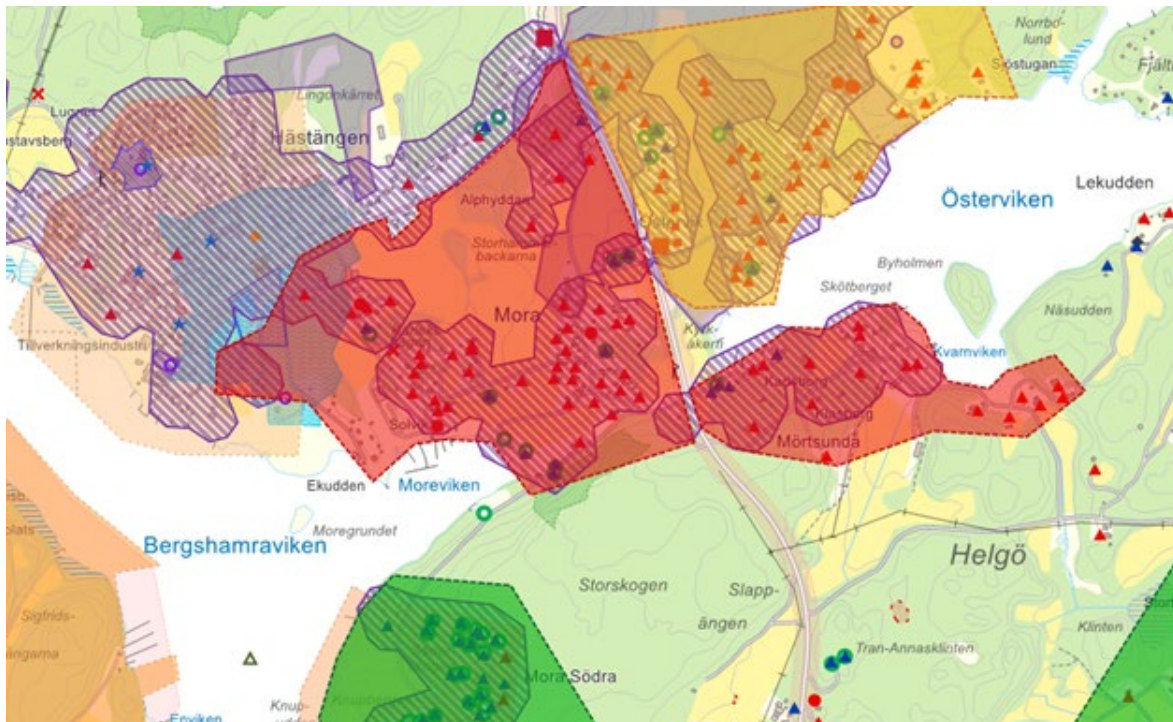
Området är inte planlagt, men har förtätats alltmer och utgörs nu av sammanhängande bebyggelse. Ett planbesked är också beviljat och omfattar mark både inom Mora Norra och det angränsande området Österviken. Avloppslösningarna består till övervägande del av enskilda avlopp med WC- och BDT-vatten (bad-, disk och tvättvatten) med markbaserad rening (vanligen infiltration eller minireningsverk).

Då fastigheterna inom området har enskilda avlopp innebär det att området har många olika utsläppspunkter för avloppsvatten på en begränsad yta. De flesta fastigheterna har också egna dricksvattentäkter. Eftersom det både finns många utsläppspunkter för avloppsvatten och många enskilda dricksvattentäkter inom området finns risk för förorening av grundvattnet och dricksvattentäkterna. Med en fortsatt förtätning inom området kan inte skyddet av grundvattnets kvalitet säkerställas på ett långsiktigt hållbart sätt och dricksvattentäkterna riskerar att förorenas av de enskilda avloppen.

Norrtälje kommun har tagit fram en vattenmarginalkarta för att kunna bedöma grundvattenmagasinets kapacitet och uthållighet över tid. Inom aktuellt område bedöms det finnas risk för vattenbrist och saltvatteninträngning under torra perioder redan i nuläget, då 10–50 % av vattentillgångarna kvarstår. Att området har begränsad grundvattenkapacitet bekräftas av data från brunnarsarkivet för borrade brunnar i området där flera närliggande brunnar har låg kapacitet i intervallet 100–400 liter per timme och förhöjda kloridhalter har konstaterats i flera borrade brunnar.

En mindre del av området omfattas av skyddsområde för vattentäkt och även här finns någon enstaka enskild avloppsanläggning.

Mora Norra ligger i anslutning till Bergshamra som har allmänt VA och reningsverket i Bergshamra är beläget intill avgränsningen för området. Mora Norra bör utredas i samma sammanhang som det närbelägna området Mörtsunda.

Området Mora Norra markerat i rött öster om Bergshamra.

Mörtsunda

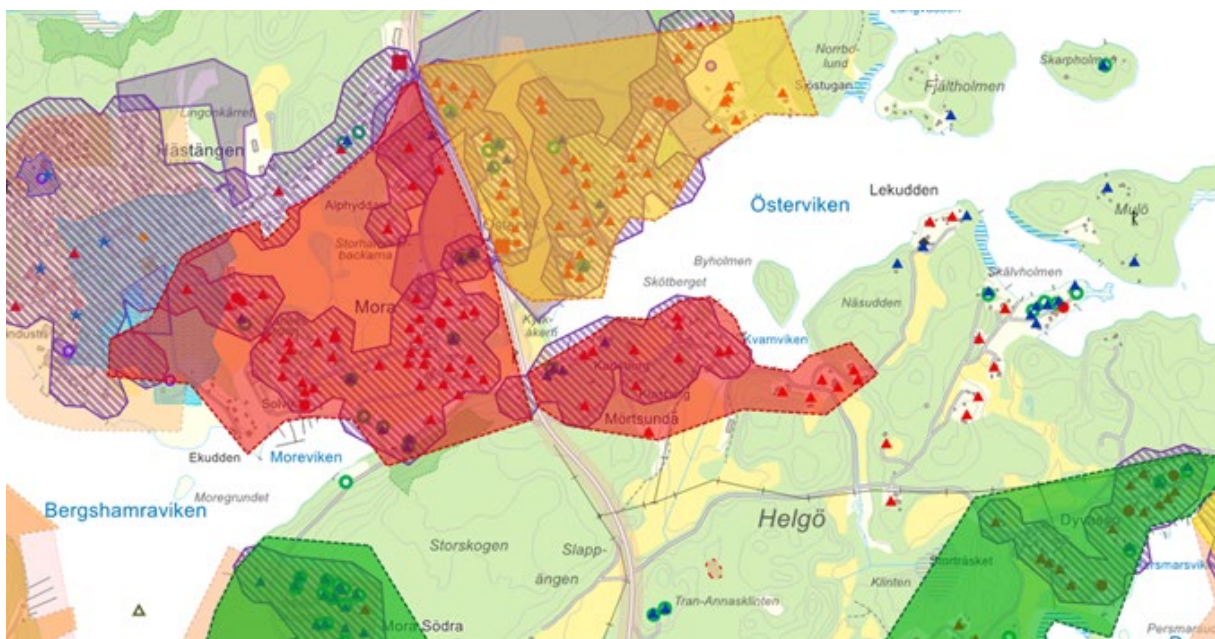
Mörtsunda har kartlagts med en omfattning och avgränsning som framgår av bilden nedan. Området består av 25 bebodda fastigheter och av dessa är cirka 35 % permanentbebodda.

Området är inte planlagt, men utgörs ändå till stor del av sammanhängande bebyggelse. Avloppslösningarna består till övervägande delen av enskilda avlopp med WC- och BDT-vatten (bad-, disk och tvättvatten) med markbaserad rening (vanligen infiltration eller minireningsverk).

Mörtsunda ligger kustnära och i direkt anslutning till recipienten Västerfjärden som är en del av Yxlaområdet som enligt VISS har måttlig ekologisk status. De enskilda avloppen bedöms ha betydande påverkan på recipientens status vad gäller näringsämnen/övergödning.

Norrtälje kommun har tagit fram en vattenmarginalkarta för att kunna bedöma grundvattenmagasinets kapacitet och uthållighet över tid. Inom aktuellt område bedöms det finnas risk för vattenbrist och saltvatteninträngning under torra perioder redan i nuläget, då mindre än 10 % av vattentillgångarna kvarstår i ungefär hälften av området. Att området har begränsad grundvattenkapacitet bekräftas av data från brunnsarkivet för borrade brunnar i området där mediankapaciteten är låg (235 liter per timme).

Mörtsunda ligger i närheten av Bergshamra som har allmänt VA och bör utredas i samma sammanhang som det närbelägna området Mora Norra.

Området Mörtsunda markerat i rött, sydost om Bergshamra.

Sässön/Långgarn

Sässön/Långgarn har kartlagts med en omfattning och avgränsning som framgår av bilden nedan. Området består av de två områdena Sässön och Långgarn samt mindre kluster med relativt stora avstånd mellan bebyggelsegrupperna. Antalet hushåll är 92 varav cirka 60 % är permanentbebodda.

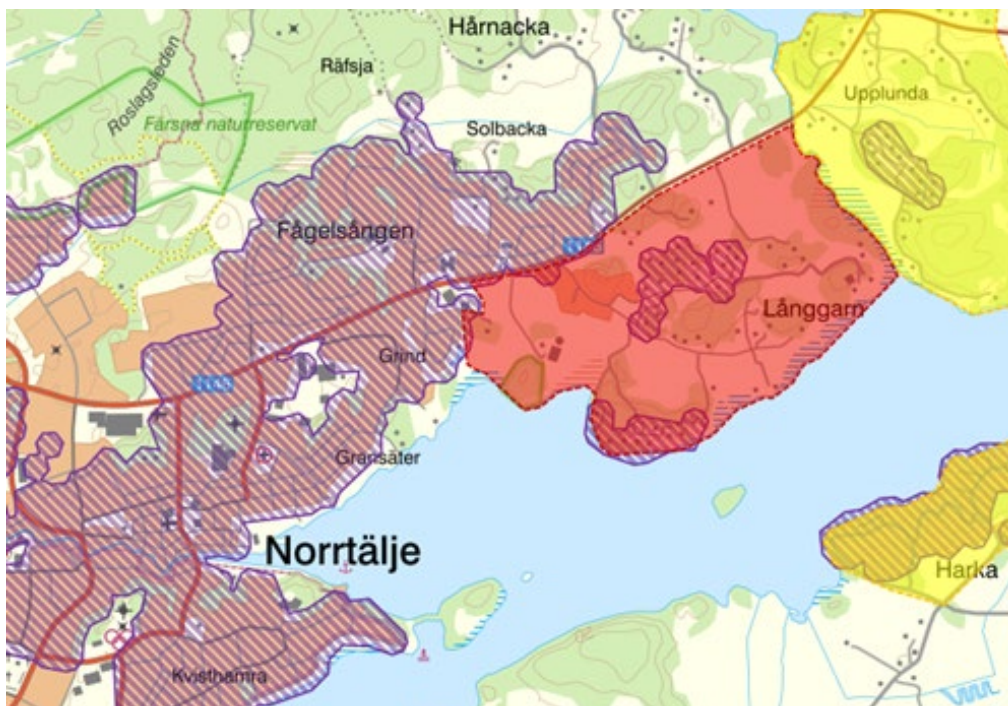
Under senare år har fem förhandsbesked och 16 bygglov beviljats och områdets läge med närheten till Norrtälje stad medför att det uppfattas som attraktivt för ny bebyggelse. Inom området finns det dock många höga naturvärden och odlingsbar mark/åkermark som begränsar möjligheten till ny bebyggelse. Området har också en lång kuststräcka som omfattas av strandskydd.

Området är inte planlagt. VA-standarderna i området är höga, med hög VA-standard menas avlopp med WC- och BDT-vatten (bad-, disk och tvättvatten) med markbaserad rening (vanligen infiltration eller minireningsverk). De allra flesta fastigheter har enskilda avlopp på respektive fastighet och gemensamma avloppslösningar finns endast för ett fåtal.

Inom Långgarn/Sässön finns många fastigheter som har bergborrade brunnar med förhöjda kloridhalter och saltvatteninträngning. Svårigheter att lösa vattenförsörjning via bergborrade brunnar medför begränsningar vad gäller ny tillkommande bebyggelse inom området, men påverkar även befintlig bebyggelse negativt.

Eftersom de flesta fastigheter har både enskild vattenförsörjning och enskilda avlopp och områdena har ett högt bebyggelsetryck som innebär att de har förtätats på senare år finns det risk för att dricksvattentäkterna förorenas av bristfälliga enskilda avlopp. Området har också många obebyggda tomter, vilket medför att en förtätning av bostadsbebyggelsen framöver bedöms vara sannolik.

Området omfattas av Fördjupad översiktsplan för Norrtälje stad och ligger nära Lindholmens avloppsreningsverk.

Området Långgarn/Sässön markerat i rött öster om Norrtälje stad.

Bilaga 3. Åtgärdsförslag för att säkerställa den allmänna VA-anläggningens funktion vid skyfall

I denna bilaga presenteras de åtgärder som föreslås för respektive anläggningstyp. Åtgärder som gäller generellt för samtliga vattentjänster samt åtgärder som gäller behov av kompletterande underlag anges under allmänna åtgärder.

Inga enskilda anläggningar pekas ut i vattentjänstplanen. Åtgärderna i vattentjänstplanen beskrivs i stället per anläggningstyp. Inga detaljerade utredningar är gjorda för åtgärderna, förutom för Lindholmens avloppsreningsverk.

Allmänna åtgärder

Åtgärd	Tid för genomförande
Medverka till att Norrtälje kommun inom ramen för arbetet med skyfallsplanen tar fram en skyfallskartering och analys för kommunen som helhet.	2024–2025
Analysera underlag för bedömning av skyfallspåverkan på de VA-anläggningar som ligger utanför de områden som ingår i genomförd GIS-analys (Norrtälje och Rimbo).	2025–2026
Analysera behov av reservkraft för anläggningar som är kritiska och där risken att elen slås ut är hög.	2024–2025
Säkerställ att det i styrande dokument införs riktlinjer för elanläggningars placering i nya VA-anläggningar.	2024–2025
Identifiera och mät in de höjder i VA-anläggningen som är nödvändiga för att anläggningens funktion vid skyfall ska kunna bedömas.	2024–2025
Analysera risk för hindrad tillgänglighet till de allmänna VA-anläggningarna med anledning av skyfall.	2024–2028
Inventera placering av befintliga anläggningars elinstallationer och analysera risk för driftstörning/skada vid skyfall.	2025

Allmänna åtgärder för den allmänna VA-anläggningens funktion vid skyfall.

Åtgärder i dricksvattenanläggningen

I GIS-analysen har en vattenanläggning identifierats där det finns risk för marköversvämning vid skyfall. Genom lokalkännedom och god kunskap om anläggningens funktion gör NVAAs driftpersonal bedömningen att en marköversvämning vid skyfall inte innebär risk för skador eller driftstörning vid denna anläggning.

Ingen av NVAAs vattenverk eller vattentäkter ligger i områden som ingår i Länsstyrelsens skyfallskartering, det vill säga inom Norrtälje eller Rimbo tätorter. För att säkerställa en robust dricksvattenanläggning vid skyfall så följs råden i Handbok för klimatanpassad dricksvattenförsörjning då nya dricksvattenanläggningar planeras. Inga specifika åtgärdsbehov har identifierats för dricksvattenanläggningen, åtgärder som gäller generellt för samtliga vattentjänster samt åtgärder beskrivs under allmänna åtgärder.

Åtgärder i dagvattenanläggningen

I analysen har tio dagvattenanläggningar där det riskerar att stå vatten i marknivå vid skyfall identifierats. Identifierade dagvattenanläggningar är av typen pumpstationer och dagvattendammar. Vid planering av nya dagvattenanläggningar används dimensioneringsförutsättningar från Svenskt Vattens P110. De främsta riskerna för dagvattenanläggningen vid skyfall är driftstopp orsakad av att elen slås ut av högt stående vatten samt risk för att dammar sköljs sönder vid höga flöden.

Åtgärd	Tid för genomförande
Identifiera befintliga kombinerade skyfalls- och dagvattenanläggningar. Inventera och säkerställ dammarnas behov av förbi-gångar (by-pass) som skydd mot urspolning vid höga flöden.	2024–2025
Inventera utsläppspunkter och behov av backventiler för att förhindra att högt stående vatten i recipienten tränger bakvägen in i dagvattenanläggningen.	2025–2030

Åtgärder för dagvattenanläggningens funktion vid skyfall.

Åtgärder i spillvattenanläggningen

I analysen har 14 spillvattenpumpstationer där det riskerar att stå vatten i marknivå vid skyfall identifierats. Dessutom riskerar ett flertal LTA-stationer att översvämmas vid skyfall vilket medför risk för inläckage av ovidkommande vatten. En stor risk vid stora regn är att inläckage via ledningsnät ökar kraftigt och medför bräddningar och negativ påverkan på drift och processer i reningsverket. Vid planering av nya spillvattenanläggningar används dimensioneringsförutsättningar från Svenskt Vattens P110.

Avloppsreningsverkens funktion påverkas negativt vid skyfall framför allt genom att det tränger in ovidkommande vatten i ledningsnät och pumpstationer vilket medför större vattenvolymer in till verket. Driften kan också påverkas negativt på grund av bristande tillgänglighet till anläggningen vid marköversvämning. För mer information om åtgärder vid Lindholmen och Rimbo reningsverk, se separata stycken nedan.

Högt stående vatten vid spillvattenpumpstationer medför risk för att elen slås ut men också risk att driften påverkas negativt på grund av bristande tillgänglighet. De främsta riskerna vid skyfall bedöms vara inträngande ovidkommande vatten som orsakar bräddning från pumpstationer och avloppsreningsverk.

Åtgärd	Tid för genomförande
Inventera pumpstationer inklusive bräddutlopp och dess skydd- och säkerhetsåtgärder mot uppdämning i ledningsnätet	2024–2028
Mäta in bräddpunkter och utsläppspunkter från pumpstationer	2024–2027
Se över risk för negativa konsekvenser i kommunens reningsverk vid skyfall.	2025–2029
Ta fram en tillskottsvattenstrategi med tydliga och utvärderade arbetsmetoder i syfte att minska mängden tillskottsvatten	2024–2029

Åtgärder för spillvattenanläggningens funktion vid skyfall.

Lindholmen avloppsreningsverk

Lindholmen är Norrtäljes största avloppsreningsverk och renar spillvatten från tätorterna Norrtälje och Bergshamra. En ny detaljplan för Lindholmens reningsverk planeras för antagande under 2024 och syftet med den nya planen är att möjliggöra en utbyggnad av reningsverket.

Inom ramen för arbetet med detaljplanen har en kartering av lågpunkter och rinnvägar inom och i anslutning till planområdet utförts i syfte att identifiera viktiga anpassningar eller åtgärder för översvämningssäkring av verksamheten i samband med utbyggnaden. Översvämningssrisker har studerats med hänsyn till både skyfall och stigande nivåer i Norrtäljeviken. Analyser har genomförts för regnmängd motsvarande ett 100-årsregn samt för ett skyfall motsvarande ett 500-årsregn.

För att skydda reningsverket från skador vid ett skyfall har ytor för avrinning säkrats i detaljplanen. I vissa delar av området kommer befintliga höjder behöva justeras så att avrinningen kan ske på ett säkert sätt utan risk för skador på fastigheter eller VA-anläggningen.

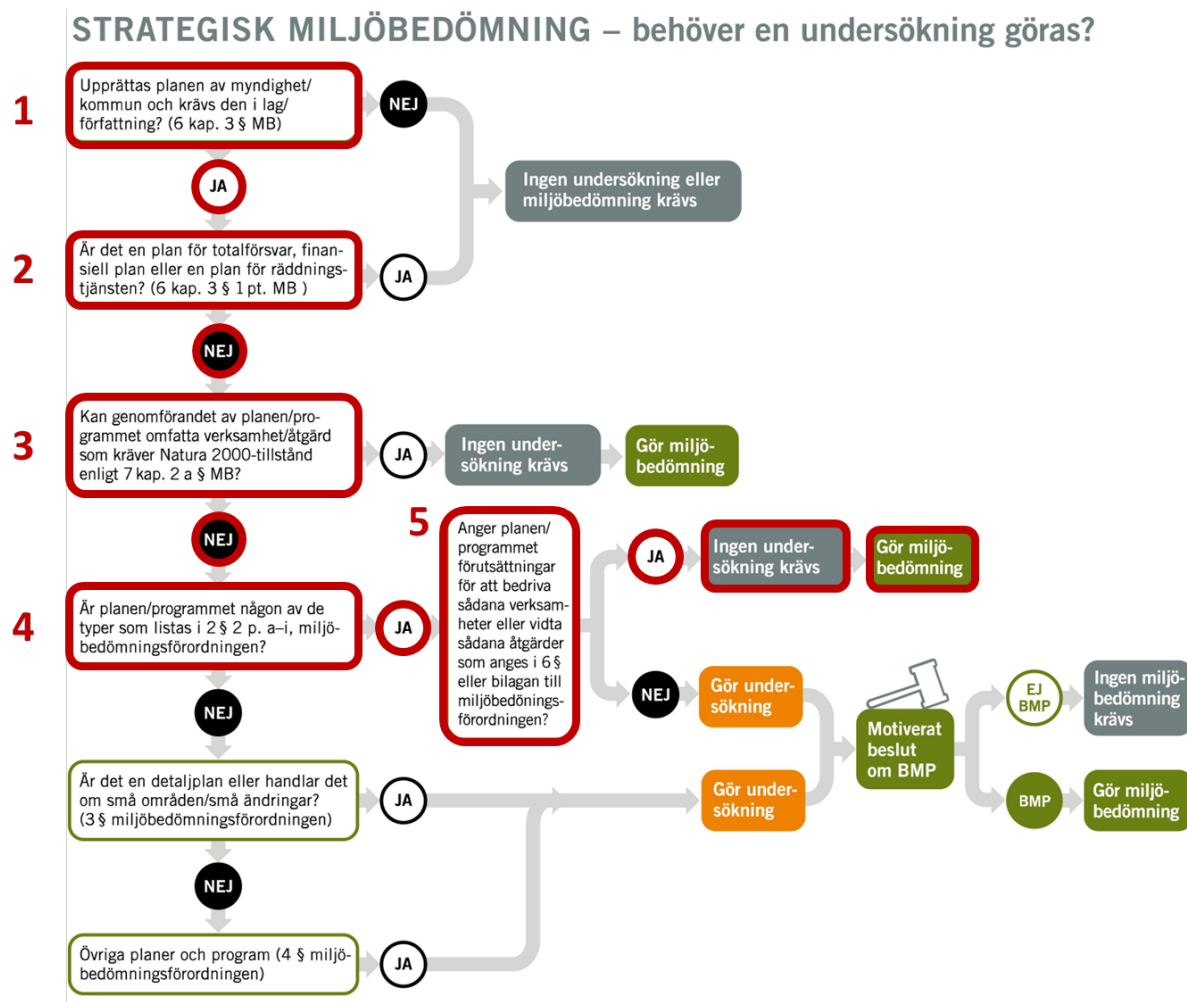
Med befintlig höjdsättning bedöms ny och befintlig bebyggelse inom planområdet klara den förväntat högre medelvattennivån år 2100. För att säkra reningsverket från skador på grund av extremt höga havsnivåer kommer byggnadernas grundkonstruktioner vara vattentäta. Dessutom kommer vissa planerade byggnader att grundläggas på pålar. För att skydda infartsvägen mot översvämningsskador vid en framtida extremhändelse behöver vägen förstärkas och höjas.

Rimbo avloppsreningsverk

Rimbo avloppsreningsverk är kommunens näst största reningsverk och det renar spillvatten från tätorterna Rimbo och Rånäs. Vid Rimbo reningsverk pågår bygget av en slamsilo som kommer ersätta den befintliga slamplattan som ligger på en yta som enligt Länsstyrelsens skyfallskartering kommer att översvämmas vid ett 100-årsregn. När den nya slamsilon tas i drift och ersätter befintlig slamplatta så riskeras inte längre läckage av föroreningar från slamplattan till närliggande Vallbyån vid kraftiga regn.

Bilaga 4. Strategisk miljöbedömning

Naturvårdsverket har tagit fram ett flödesschema som kan användas som stöd för att avgöra om planen omfattas av lagkraven på strategisk miljöbedömning och huruvida en undersöknings behöver göras. I figuren nedan visualiseras den bedömning som gjorts för Norrtäljes vattentjänstplanen med hjälp av markeringar i rött. Motiveringen till bedömningen av varje steg presenteras nedan.

Naturvårdsverkets flödesschema för att avgöra om planen omfattas av lagkraven på strategisk miljöbedömning och om en undersökning behöver göras. Markeringar i rött visar bedömningen för Norrtäljes vattentjänstplan.

Omfattas vattentjänstplanen av reglerna om miljöbedömning?

Första frågan som flödesschemat hjälper till att klargöra är om planen omfattas av kraven på miljöbedömning.

Steg 1: Upprättas planen av en myndighet/kommun och krävs den i lag/författning (6 kap. 3 § miljöbalken)?

Strategiska miljöbedömningar för planer och program

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och

2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

Svar JA: Alla kommuner ska upprätta en vattentjänstplan enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster och planen faller därmed under 6 kap. 3 § miljöbalken.

Vattentjänstplan

6 a § Det ska finnas en aktuell vattentjänstplan i varje kommun.

Kommunfullmäktige beslutar om antagande och ändring av en vattentjänstplan.

Kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Lag (2022:1249).

Steg 2: Är det en plan för totalförsvaret, finansiell plan eller en plan för räddningstjänsten? (6 kap. 3 § 1 pt. Miljöbalken)?

Svar NEJ: Vattentjänstplanen är inte ett av undantaget som anges i 6 kap. 3 § miljöbalken.

Detta innebär att vattentjänstplanen omfattas av reglerna om miljöbedömning. Nästa fråga att besvara är om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Kan vattentjänstplanens genomförande ge upphov till betydande miljöpåverkan?

Nästa steg är att klargöra om planens genomförande kan ge upphov till betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. miljöbalken samt 2–4 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). Vissa planer antas alltid medföra betydande miljöpåverkan och för resterande planer ska en undersökning göras för att klargöra detta. För att bedöma detta används frågorna från och med steg 3 i flödesschemat.

Steg 3: Kan genomförandet av planen /programmet omfatta verksamhet/åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken?

Särskilda skyddade områden

28 a § Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2.

Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Lag (2001:437).

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fortlöpande föra en förteckning över naturområden som bör skyddas eller är skyddade

1. som särskilda skyddsområden enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar,

2. som särskilda bevarandeområden enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG, eller

3. enligt internationella åtaganden eller nationella mål om skydd för naturområden.

Av förteckningen ska det framgå vad som motiverat att ett område har tagits upp i förteckningen och enligt vilket direktiv, internationellt åtagande eller nationellt mål som förtecknandet har skett.

Ett område som tagits upp i förteckningen ska prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. Lag (2012:748).

Svar NEJ: Genomförandet av vattentjänstplanen omfattar inte en verksamhet/åtgärd som kräver tillstånd enligt 28 a §.

Steg 4: Är planen/programmet någon av de typer som listas i 2 § 2 p. a-i, miljöbedömningsförordningen?

Planer och program som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är

a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,

b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),

c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),

d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,

e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,

f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,

g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),

h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller

i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning.

Förordning (2020:694).

Svar JA: Vattentjänstplanen utgör en plan för vattenförvaltning och omfattar även fysisk planering och markanvändning, vilket innefattas av punkt i) i miljöbedömningsförordningen.

Steg 5: Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?

Verksamheter och åtgärder som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

6 § En verksamhet eller åtgärd ska antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 20 § första stycket 2 miljöbalken, om verksamheten eller åtgärden

1. är tillståndspliktig enligt 2 kap. 1 eller 2 §, 3 kap. 1 §, 4 kap. 8, 9 eller 11-16 §, 6 kap. 1 eller 2 §, 7 kap. 1 eller 2 §, 8 kap. 1 eller 6 §, 9 kap., 11 kap. 1, 2 eller 7-9 §, 12 kap. 1-36 eller 38, 39, 42 eller 43 §, 14 kap. 1-3, 9, 10, 15 eller 16 §, 15 kap. 1-9 eller 11-17 §, 17 kap. 1, 4 eller 5 §, 18 kap. 3, 6, 7 eller 9 §, 19 kap. 2 eller 3 §, 20 kap. 1 eller 3 §, 21 kap. 5, 7-9, 13 eller 14 §, 22 kap., 24 kap. 1, 3 eller 4 §, 28 kap. 1 eller 2 §, 29 kap. 5, 7, 9, 11, 15, 20, 21, 23-25, 27, 30, 36, 45, 53, 58-64, 68, 71 eller 72 § eller 30 kap. 1 § miljöprövningsförordningen (2013:251),

2. omfattas av 4 kap. 1, 2 eller 3 § miljöprövningsförordningen och

a) är en torvtäkt som omfattar mer än 150 hektar eller har en produktion som överstiger 25 000 kubikmeter per kalenderår, eller

b) är en täkt för annat än husbehov av berg, naturgrus eller andra jordarter, torv och matjord undantagna, som omfattar mer än 25 hektar eller har en produktion som överstiger 25 000 ton per kalenderår,

3. är en vattenverksamhet med

a) minikraftverk eller annat vattenkraftverk,

b) vattenöverledning av mer än fem procent av normal lågvattenmängd i något av de berörda områdena, eller

c) muddring i ett miljöriskområde eller för en farled,

4. omfattas av någon av bestämmelserna om regeringens tillåtlighetsprövning i 17 kap. 1 § 1, 2 eller 3 eller 4 a § 13–17 miljöbalken,

5. innefattar en rörledning med en diameter som överstiger 800 millimeter och en längd som överstiger 40 kilometer för transport av gas, olja eller kemikalier eller av koldioxid för geologisk lagring,

6. innefattar en anläggning för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer,

7. motorvägar och motortrafikleder samt andra vägar med minst fyra körfält och en sträckning av minst tio kilometer, eller

8. järnvägar avsedda för fjärrtrafik och anläggande av nytt spår på en sträcka av minst fem kilometer för befintliga järnvägar för fjärrtrafik.

Första stycket avgör inte frågan om betydande miljöpåverkan när en verksamhet eller åtgärd ändras.

I bilagan anges följande av relevans för vattentjänstplan:

10. Infrastrukturprojekt som avser

- a) anläggning av industriområden,*
- b) tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser,*
- c) byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik,*
- d) anläggning av flygfält,*
- e) byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar,*
- f) anläggning av inre vattenvägar eller anläggningar för reglering av vattenflöden,*
- g) dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk,*
- h) spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport,*
- i) byggande av rörledningar för gas eller olja,*
- j) anläggning av vattenledningar över långa avstånd,*
- k) kustanläggningar för att bekämpa erosion eller havsanläggningar i form av vallar, pিরer, vågbrytare eller andra anläggningar för skydd mot havet eller andra havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras (andra verksamheter och åtgärder än sådana som avser underhåll eller återuppbyggnad av anläggningar),*
- l) system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, eller*
- m) anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden.*

Svar: JA, vattentjänstplanen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen.

Bilaga 5. Miljökonsekvensbeskrivning

Sammanfattning

Den här bilagan är en miljökonsekvensbeskrivning av Norrtälje kommuns vattentjänstplan. Syftet med vattentjänstplanen är att visa kommunens långsiktiga planering för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster. Planen ska även visa prioriteringen mellan olika områdens behov av allmänna vattentjänster. Det har tidigare inte funnits något lagkrav på vattentjänstplan, men enligt en ändring i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 2023-01-01 ska varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan (6 b § LAV). Vattentjänstplanen ska även redogöra för åtgärder som behöver vidtas för att den allmänna anläggningen ska fungera vid skyfall.

I de fall som en plan bedöms medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Genomförande av vattentjänstplanen för Norrtälje kommun förutsätter bland annat överföringsledningar, pumpstationer och åtgärder i reningsverken och bedöms därför kunna medföra risk för betydande miljöpåverkan och därför har den här MKBn tagits fram.

De miljöaspekter som har bedömts vara relevanta för vattentjänstplanen och där en betydande miljöpåverkan kan ske är: naturmiljön, miljö kvalitetsnormer för vatten, hushållning med vatten och andra resurser, befolkning och människors hälsa samt klimatpåverkan och klimatanpassning. Bedömning av miljökonsekvenser har gjorts för dessa miljöaspekter. I miljökonsekvensbeskrivningen ingår även ett nollalternativ som är den sannolika utvecklingen om planen inte genomförs.

Den samlade bedömningen är att vattentjänstplanen medför flera positiva konsekvenser för de relevanta miljöaspekterna jämfört med nollalternativet:

För miljö kvalitetsnormer för vatten är bedömningen att vattentjänstplanens genomförande kommer att leda till positiva konsekvenser då utsläpp för enskilda avloppsanläggningar kommer att minska. För naturmiljön är bedömningen att vattentjänstplanens genomförande kan leda till negativa konsekvenser. Det är därför extra viktigt att utreda dessa frågor i ett tidigt skede innan utbyggnaden startar. För hushållning med vatten och andra resurser är bedömningen att vattentjänstplanen kommer att leda till positiva konsekvenser då det finns bättre förutsättningar att tillvarata resurser i de allmänna reningsverken än i de enskilda avloppsanläggningarna. För befolkning och människors hälsa är bedömningen att vattentjänstplanen kommer att leda till positiva konsekvenser då enskilda avloppsanläggningar inte riskerar att påverka vattentäkter samt att risken för brist på grundvatten och eller kvalitetsproblem i dricksvattnet minimeras. För klimatpåverkan och klimatanpassning är bedömningen att de föreslagna åtgärderna i vattentjänstplanen kommer att leda till att de allmänna VA-anläggningarna kommer fungera bättre vid ökad belastning på grund av skyfall. Detta är en positiv konsekvens.

Vattentjänstplanen bedöms även ha en positiv påverkan på målpuppfyllelsen av flera av de nationella miljö kvalitetsmålen, i synnerhet målen *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Grundvatten av god kvalitet*, *God bebyggd miljö*.

Innehåll

Inledning	1
Strategisk miljöbedömning	1
Metod för miljökonsekvensbeskrivning.....	2
Geografisk avgränsning och tidsmässig avgränsning	2
Avgränsning av miljöeffekter	2
Bedömningsgrunder	2
Osäkerheter och uppföljning.....	3
Alternativ	3
Planförslaget.....	3
Nollalternativ	3
Miljöeffekter	3
Naturmiljö.....	3
Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten	4
Hushållning med vatten och andra resurser.....	5
Befolkning och människors hälsa	5
Klimatpåverkan och klimatanpassning	6
Hänsyn till miljökvalitetsmål.....	6
Samlad miljöbedömning	7

Inledning

Syftet med vattentjänstplanen är att visa hur kommunen planerar att tillhandahålla allmänna vattentjänster på lång sikt. Planen visar även prioriteringen mellan olika bebyggelseområdens behov av dessa tjänster. Ett annat syfte är att öka allmänhetens insyn i hur kommunen planerar att möta behovet av allmänna vattentjänster och förklara vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att den allmänna VA-anläggningen (ledningsnät, pumpstationer, reningsverk mm) fungerar även vid skyfall. Planen riktar sig till kommunens invånare, företag, beslutsfattare och myndigheter.

Tidigare fanns det inget lagkrav på att ha en vattentjänstplan, men enligt en ändring i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 1 januari 2023 måste varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan (6 b § LAV). Allmänna vattentjänster inkluderar att tillhandahålla dricksvatten samt att hantera dagvatten och spillvatten, vilket vanligtvis kallas avlopp. Dagvatten är regnvatten som samlas på hårdgjorda ytor och byggnader och som måste ledas bort för att undvika skador. Spillvatten är det vatten som avleds från toaletter, duschar, tvättmaskiner och kök.

I Norrtälje kommun är vattentjänstplanen en del av kommunens VA-plan. VA-planen är ett verktyg för hållbar planering av VA-försörjningen i hela kommunen, både inom och utanför befintliga VA-verksamhetsområden. Målet är att säkerställa en god hälsa och miljö för invånarna samtidigt som vattenförekomsterna i kommunen uppnår god ekologisk och kemisk status. VA-planen i Norrtälje kommun består av olika delplaner och underlag.

VA-plan

Plan för VA-försörjning i hela kommunen (*Kommunfullmäktige*)

VA-översikt

Nuläge, förutsättningar och behov från 2019

VA-policy

Strategiska vägval, riktlinjer och ställningstaganden (*Kommunfullmäktige*)

Vattentjänstplan

Beskriver vilka nya områden som har behov av allmänna vattentjänster (*Kommunfullmäktige*)

Plan för den allmänna VA-anläggningen

Beskriver den befintliga allmänna VA-anläggningen samt vilka åtgärder som krävs för nuvarande och framtida anläggning (*Norrtälje Vatten och Avfall*)

Bedömningsmodell för områden med enskilt vatten och avlopp inom sammanhängande bebyggelse i Norrtälje kommun

Modell för bedömning av förutsättningarna för enskild VA-försörjning (*Bygg- och miljönämnden*)

De delplaner och underlag som tillsammans utgör Norrtäljes VA-plan. Beslutande instans för delplanerna anges inom parentes.

Strategisk miljöbedömning

Enligt lag (6 b § LAV) ska varje kommun ha en aktuell Vattentjänstplan. Detta innebär att planen omfattas av lagkraven på strategisk miljöbedömning om den bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan, enligt 6 kap 3 § Miljöbalken (1998:808). Vattentjänstplanen är en plan för vattenförvaltning och omfattar även fysisk planering och markanvändning, vilket innefattas av 2 § 2 p Miljöbedömningsförordning (2017:966).

Betydande miljöpåverkan

Eftersom Norrtälje kommuns vattentjänstplan innebär åtgärder vid avloppsreningsverken, och omfattar överföringsledningar och pumpstationer, kan genomförandet av planen antas medföra betydande miljöpåverkan och därmed krävs en strategisk miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Undersöknings- och avgränsningssamråd

Då vattentjänstplanen initialt bedömdes ha en betydande miljöpåverkan har inget undersökningssamråd enligt miljöbalken 6 kap 6 § genomförts. Ett avgränsningssamråd enligt miljöbalken 6 kap 9 § har genomförts med länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen hade inga synpunkter på kommunens föreslagna avgränsning.

Metod för miljökonsekvensbeskrivning

Geografisk avgränsning och tidsmässig avgränsning

Vattentjänstplanen omfattar åtgärder inom Norrtälje kommun. Genomförande av planen har framförallt påverkan inom kommunens gränser som därmed är den geografiska avgränsningen.

Den tidsmässiga avgränsningen för miljökonsekvensbeskrivningen för Norrtälje kommuns vattentjänstplan är 10–12 år, vilket motsvarar tidplanen för vattentjänstplanens VA-utbyggnadsområden.

Avgränsning av miljöeffekter

Det är inte relevant att beskriva och bedöma samtliga miljöeffekter som genomförandet av Norrtälje kommuns vattentjänstplan skulle kunna medföra. Miljökonsekvensbeskrivningen avgränsas därför till att omfatta de miljöeffekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Område	Kommentar
Naturmiljö	Bedömning av hur genomförandet av vattentjänstplanen påverkar biologisk mångfald, djur- och växtliv.
Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten	Bedömning av hur genomförandet av vattentjänstplanen påverkar miljökvalitetsnormer för vatten.
Hushållning med vatten och andra resurser	Bedömning av hur genomförandet av vattentjänstplanen påverkar användningen av dricksvatten, material och energi samt möjligheten till kretsloppsanpassning.
Befolkning och människors hälsa	Bedömning av hur genomförandet av vattentjänstplanen påverkar människors hälsa till följd av föroreningar, näringsämnen samt påverkan till följd av byggnation.
Klimatpåverkan och klimatanpassning	Bedömning av hur genomförandet av vattentjänstplanen påverkar klimatet inklusive behovet av åtgärder för klimatanpassning.

Miljöeffekter som inkluderas i miljökonsekvensbeskrivningen för Norrtälje kommuns vattentjänstplan.

Bedömningsgrunder

Miljökonsekvensbedömningen är kvalitativ men utgår från bedömningsgrunder för att kunna bedöma den planerade verksamhetens effekter i relation till nollalternativet (det vill säga en trolig utveckling om planförslaget inte blir av). I miljökonsekvensbeskrivningen används en tregradig skala där genomförandet av vattentjänstplanen bedöms få en positiv, neutral eller negativ konsekvens. Bedömningarna är baserade på antagandet att vattentjänstplanen genomförs i sin helhet. Förslag ges på hur negativa effekter kan mildras i de fall där det är relevant.

Positiv konsekvens	Neutral konsekvens	Negativ konsekvens
Vattentjänstplanen förväntas medföra positiva miljökonsekvenser.	Vattentjänstplanen förväntas medföra neutrala miljökonsekvenser.	Vattentjänstplanen förväntas medföra negativa miljökonsekvenser.

Skala för bedömning av miljöeffekterna som presenteras i miljökonsekvensbeskrivningen.

Osäkerheter och uppföljning

Eftersom vattentjänstplanen är en plan i ett tidigt skede kan den komma att genomföras på olika sätt. Det finns därmed ett flertal osäkerheter kopplade till bedömningarna, som dessutom ökar om tidplanen förskjuts. Därmed är det viktigt att kommunstyrelsekontoret, som är ansvarigt för vattentjänstplanen, följer upp planens utfall under planens genomförande.

Alternativ

Enligt 6 kap. 11 § punkt 2 miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. I detta fall är det planförslaget (vattentjänstplanen) samt ett nollalternativ som har ingått.

Planförslaget

I planförslaget (vattentjänstplanen) ingår en långsiktig plan för både utbyggnad av allmänna vattentjänster och åtgärder för att säkerställa de allmänna VA-anläggningarnas funktion vid skyfall. Planen beskriver vilka områden som ska förses med allmänna vattentjänster och vilket avloppsreningsverk som ska hantera spillvattnet. Planen beskriver även hur dricksvatten ska distribueras.

Nollalternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska beskriva ett framskrivet nuläge, även kallat nollalternativ. Detta innebär att beskriva hur miljöförhållandena och miljön sannolikt skulle utvecklas om planen inte genomförs (6 kap. 11 § punkt 3 miljöbalken). Nollalternativet jämförs sedan med planförslaget.

Nollalternativet har i detta fall bedömts vara de befintliga allmänna vattentjänsterna, samt utbyggnad till vissa av de områden som finns med i den befintliga VA-planen. Skillnaden är att i nollalternativet sker inte utbyggnaden enligt den prioritering som finns i planalternativet, och det är också svårare att samordna det med andra pågående projekt i kommunen. Dessutom påbörjas inte planering av åtgärder för förbättrad skyfallshantering i ett lika tidigt skede och på ett mindre strukturerat sätt.

Miljöeffekter

Följande avsnitt ger en beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som förväntas följa av genomförandet av vattentjänstplanen. Effekterna kan vara både positiva och negativa och kan påverka direkt eller indirekt på både kort och lång sikt. Bedömningarna görs med hänsyn till den bestämda tidshorizonten. Anläggningar som kräver tillstånd eller anmälan enligt miljöbalken och/eller bygglov enligt PBL kommer att prövas i särskild ordning, varvid skyddsåtgärder med mera kommer att specificeras.

Naturmiljö

Det finns inga biotopskyddade områden, Natura 2000-områden eller naturreservat inom eller i direkt anslutning till de VA-utbyggnadsområden som presenteras i vattentjänstplanen. Två av områdena, Spillersboda och Nysättra by ligger i område för riksintresse för samlade kultur- och naturvärden där det finns särskilda bestämmelser. Delar av dessa områden omfattas även av strandskydd. Hänsyn till kultur- och naturvärden samt strandskydd behöver tas i utrednings- samt i projekteringskedet.

VA-utbyggnaden sker främst på redan exploaterad mark och den negativa påverkan förväntas vara störst under byggskedet. Markarbeten kan innebära en risk för lokal påverkan på naturmiljöer. Risken för negativa effekter är särskilt stor om markarbeten sker på förorenad mark eller om det finns risk för spridning av invasiva arter. Under byggskedet förväntas aktiviteten av transporter att öka i områdena. Markarbetena samt den ökade mängden transporter kommer att öka ljudnivå under byggskedet i dessa områden. Naturmiljön riskerar även att påverkas vid drift- och underhållsarbete, exempelvis till följd av fordonstrafik och ytterligare markarbeten. Ett väl utfört planeringsarbete ger förutsättningar att genomföra åtgärder med god hänsyn till den lokala naturmiljön.

På lång sikt förväntas genomförandet av planen leda till positiva effekter för naturmiljön, såsom minskade utsläpp av näringsämnen och minskade transporter för slamtömning.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten

Syftet med miljökvalitetsnormerna (MKN) för yt-, grund- och kustvatten är att säkerställa vattenkvaliteten, både ekologiskt och kemiskt. Generellt ska alla vattenförekomster på sikt uppnå god status och en åtgärd får inte påverka vattenstatusen negativt. MKN är ett juridiskt styrmedel som kommunerna måste beakta i planeringsarbetet.

I arbetet med vattentjänstplanen har en påverkan på vattenförekomster ingått som en kategori i bedömningen av områdets behov av allmänna vattentjänster. Åtgärderna i form av VA-utbyggnadsområden i vattentjänstplanen bidrar till att belastningen på vattenförekomsterna blir mindre. De aktuella vattenförekomsterna samt deras nuvarande status presenteras i tabellen nedan. Informationen är hämtad från <https://viss.lansstyrelsen.se/>.

VA-utbyggnadsområde	Vattenförekomst	Ekologisk status	Kemisk status	Kvantitativ status (grundvatten)
Spillersboda	Kustvatten: Ålandsfjärden	Måttlig	Uppnår ej god	
Finnby	Grundvattenförekomst: Röåsen-Bergby		God	God
Backtorp	Ytvatten: Kyrksjön	God	Uppnår ej god	
Nysättra by	Ytvatten: Vätösundet	Måttlig	Uppnår ej god	

VA-utbyggnadsområde samt aktuella vattenförekomster och deras status.

Det finns risk för negativa effekter under byggskedet på grund av spridning av föroreningar till vattenmiljön i samband med markarbeten. Risken för negativa effekter kan minskas genom planering och förebyggande åtgärder.

Det finns en risk för bräddning från avloppsreningsverk och från vissa pumpstationer men det pågår ett kontinuerligt arbete med att minska dessa risker.

Genomförandet av åtgärderna i vattentjänstplanen förväntas ha långsiktigt positiva effekter på vattenkvaliteten i recipienterna. Detta genom att tillhandahålla allmänna vattentjänster i områden med enskilda avlopp, vilket minskar belastningen av näringsämnen.

Hushållning med vatten och andra resurser

I VA-utbyggnadsområdena finns det idag enskilda avloppsanläggningar vars slam transporteras med slambil till ett reningsverk för vidare behandling. Utbyggnaden av allmänna vattentjänster leder därmed till färre transporter då de enskilda avloppsanläggningarna kommer att ersättas med ett ledningsnät. VA-försörjningen i områdena kommer dock att kräva energi för exempelvis pumpning och för hanteringen i avloppsreningsverket.

Beroende på vilka typer av avloppsanläggningar som ersätts av ett allmänt ledningsnät kan möjligheterna till resursåtervinning öka i det allmänna avloppsreningsverket. De aktuella VA-utbyggnadsområdena kommer att anslutas till olika avloppsreningsverk, Kapellskärs avloppsreningsverk, Rimbo avloppsreningsverk, Lindholmens avloppsreningsverk samt Nysättra avloppsreningsverk. På två av verken finns det rötkammare för att kunna utvinna metangas från avloppsslammet. Metangasen kan nyttjas som uppvärmning. På Kapellskärs reningsverk kan värme ur det renade avloppsvattnet återvinnas. Lindholmens avloppsreningsverk står inför en stor ombyggnation där membranteknik ger högre reningseffektivitet, bättre hantering av svårnedbrytbara ämnen och möjlighet till att återanvända vatten.

När VA-utbyggnadsområdena förses med allmänt dricksvatten minskar uttaget av grundvatten lokalt. I kustnära områden med risk för saltvatteninträngning har det en positiv påverkan på grundvattenresursen.

Bedömningen är planalternativet ger förbättrade försättningar för resursåtervinning. Även om slammet från de enskilda avloppen redan idag hanteras i avloppsreningsverken minskas transporterna. I de aktuella utbyggnadsområdena är det få avloppsanläggningar som är kretsloppsanpassade.

Befolkning och människors hälsa

Vattentjänstplanen förväntas påverka människors hälsa genom att tillhandahålla allmänna vattentjänster i VA-utbyggnadsområden. Detta minskar risken för att enskilda avlopp påverkar dricksvattenkvaliteten i närliggande vattentäkter. Dricksvattenförsörjningen kan även förbättras i VA-utbyggnadsområden där den tidigare varit otillräcklig, till exempel på grund av låga grundvattennivåer eller otjänligt vatten.

I kommunens bedömningsmodell för områden med enskilt vatten och avlopp inom sammanhängande bebyggelse har förutsättningarna för att lösa VA-frågan med enskilda lösningar bedömts. I modellen finns flera parametrar om grundvatten. Konsekvenser på grundvatten har i modellen viktats högre eftersom negativ påverkan på grundvatten kan ha stor påverkan på människors hälsa.

Tre av de aktuella utbyggnadsområden, Spillersboda, Finnby och Nysättra by ligger delvis inom vattenskyddsområden där utsläppen från de enskilda avloppen i dagsläget riskerar att påverka vattentäkter. I området Nysättra by finns det kvalitetsproblem i de enskilda vattentäkterna. I området Backtorp finns det risk för att de omgivande industriverksamheterna påverkar de enskilda vattentäkterna negativt.

Bedömningen är att planalternativet kommer att bidra till positiva konsekvenser för befolkning och människors hälsa ur flera aspekter. Risken för att enskilda avlopp påverkar dricksvattenkvaliteten i närliggande vattentäkter försvinner. Allmän dricksvattenförsörjning i områden tar även bort risken för kvalitets- och kvantitetsproblem. Genom den bedömning som kommunen har gjort om områdenas behov prioriteras de områden som har störst behov av allmänna vattentjänster.

En negativ effekt som kan uppstå för människors hälsa är buller, främst under byggfasen men till viss del även under drifts- och underhållsarbetet. För att minska dessa negativa effekter kan arbetet i huvudsak genomföras under vardagar och eventuellt kompletteras med bullerdämpande åtgärder. Dock förväntas inte denna effekt vara betydande på grund av den begränsade mängden buller under en begränsad tidsperiod.

Klimatpåverkan och klimatanpassning

Norrtälje kommun har en beslutad miljö- och klimatstrategi som beskriver vad som ska åstadkommas till år 2030. Ambitionsnivån är att Norrtälje kommun ska vara en kommun som ligger i nationell framkant på miljö- och klimatområdet. Norrtälje kommuns mål är att bli en fossilbränslefri organisation senast 2030 samt att bidra till de nationella målen om netto-nollutsläpp till 2045.

Klimatfrågan berör VA-utbyggnadsområdena främst i utbyggnadsskedet och då i form av val av material, maskiner, transportsätt och bränsle. Detta är frågor som inte styrs av planförslaget i sig men som ändå har en påverkan. Planförslaget innebär att transporter av slam från VA-utbyggnadsområden kommer minska, vilket är gynnsamt för klimatet.

Klimatanpassning berör vattentjänstplanen genom att planen ska ange vilka åtgärder som kommunen bedömer nödvändiga för att säkerställa att de allmänna VA-anläggningarna fungerar även vid skyfall. Skyfall är en fråga som kräver en övergripande samhällsplanering och att VA-anläggningarna fungerar är en del av det. För att identifiera vilka VA-anläggningar som riskerar att påverkas vid skyfall har en GIS-analys genomförts, detta har även kompletterats med erfarenheter om anläggningarna. Utifrån detta arbete har åtgärdsförslag tagits fram. Det har tidigare inte funnits något krav på att planera för dessa åtgärder tidigare och om åtgärderna genomförs bedöms det få en positiv effekt vid ett skyfall.

Hänsyn till miljö kvalitetsmål

Enligt miljöbalken 6 kap. 11 § punkt d ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla uppgifter om hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljö hänsyn.

Sveriges 16 miljö kvalitetsmål

I tabellen nedan listas de miljö kvalitetsmål som är relevanta för vattentjänstplanen samt vad planalternativet har för påverkan på måluppfyllelsen.

Miljö kvalitetsmål	Planalternativets påverkan på måluppfyllelse
Begränsad klimatpåverkan	Planalternativet bedöms ha liten möjlighet att påverka målet eftersom det inte är något fokus på utsläpp av växthusgaser i planen. Det som ingår i planen är ett förebyggande

Miljö kvalitetsmål	Planalternativets påverkan på måluppfyllelse
	klimatearbete för att säkra den allmänna anläggningen för att påverkas av skyfall. Transporter av slam från enskilda avloppsanläggningar minskar vilket är positivt.
Ingen övergödning	I planalternativet ingår att minska utsläpp av näringsämnen från enskilda avloppsanläggningar vilket bedöms ha en positiv påverkan på måluppfyllelsen ingen övergödning.
Levande sjöar och vattendrag	I planalternativet ingår att minska utsläpp från enskilda avloppsanläggningar vilket bedöms ha en positiv påverkan på de aktuella recipienterna. Planalternativet bedöms ha en positiv påverkan på måluppfyllelsen levande sjöar och vattendrag.
Hav i balans samt levande kust och skärgård.	I planalternativet ingår att minska utsläpp från enskilda avloppsanläggningar vilket bedöms ha en positiv påverkan på Östersjön. Planalternativet bedöms ha en positiv påverkan på måluppfyllelsen hav i balans samt levande kust och skärgård.
Grundvatten av god kvalitet	I planalternativet ingår att minska utsläppen från enskilda avloppsanläggningar vilket kan ha en påverkan på både recipienter samt på grundvattnet. En utbyggnad medför också lägre grundvattenuttag. Färre utsläpp och ett lägre uttag bedöms bidra till att måluppfyllelsen grundvatten av god kvalitet.
God bebyggd miljö	I planalternativet sker VA-utbyggnad i områden för att säkerställa människors hälsa eller miljön, detta bidrar till en god och hälsosam livsmiljö och bedöms ha en positiv påverkan på måluppfyllelsen god bebyggd miljö.

Miljö kvalitetsmål som är relevanta för vattentjänstplanen

Samlad miljöbedömning

I tabellen nedan sammanfattas konsekvenserna för respektive miljöaspekt jämfört med nollalternativet. Den övergripande bedömningen är att vattentjänstplanen och de föreslagna åtgärderna är positiva för miljön.

Miljöaspekt	Positiv konsekvens	Neutral konsekvens	Negativ konsekvens
Naturmiljö			Påverkan på naturmiljö bedöms vara negativ. För att motverka detta bör försiktighetsåtgärder vidtas under byggnationen.
Miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten	Påverkan på miljö kvalitetsnormer för		

Miljöaspekt	Positiv konsekvens	Neutral konsekvens	Negativ konsekvens
	vatten bedöms leda till positiva konsekvenser.		
Hushållning med vatten och andra resurser	Påverkan på hushållning med vatten och andra resurser bedöms få en positiv konsekvens då det finns bättre förutsättningar för att tillvarata resurser i de allmänna reningsverken.		
Befolkning och människors hälsa	Påverkan på befolkning och människors hälsa bedöms vara positiv då enskilda avloppsanläggningarna inte riskerar att påverka vattentäkt, samt att risken för brist på grundvatten och eller kvalitetsproblem minimeras.		
Klimatpåverkan och klimatanpassning	Bedöms vara en positiv konsekvens under förutsättning att de åtgärder som föreslås för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall genomförs.		

Sammanfattning av de konsekvenser för respektive miljöaspekt som har bedömts.